

Een scheur in je leven

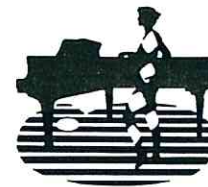
*'Van religieuze manipulatie
tot heelheid'
'Het kostte een leven'*

Ria La Rivière

Copyright © 1999

Ria La Rivière

POSTBUS 81065, 3009 GB ROTTERDAM

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Uitgegeven door:
Continental Sound/Christian Artists, Rotterdam
Omslag: Leen La Rivière
Tekstverwerking: T. Verschoor-Bosma
Lay-out: W.A.La Rivière
©1999

Tweede druk

CIP-GEGEVENS KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK,
DEN HAAG

Een scheur in je leven, Ria La Rivière
Rotterdam: Continental Sound/Christian Artists
ISBN: 90-70126-85-0
Trefwoord: Overdenkingen

Ria La Rivière
Postbus 81065, 3009 GB Rotterdam
tel. 010-4568688, fax. 010-4559022

Inhoud

Voorwoord van Jenny Schneider van Egten	6
Inleiding	11
1 Ziekenhuis	12
2 Ziekenhuis (2)	13
3 Het schoolreisje	14
4 Geweten	16
5 Ruzie	17
6 Inwoning	19
7 De ladder	21
8 Bemoeizucht	23
9 De film	25
10 Dansles	26
11 De kerk	28
12 De keuze	29
13 De opdracht	31
14 Colporteren	32
15 De bidstond	34
16 Nooit goed genoeg	36
17 Uitgaan	38
18 Kritiek	41
19 Knotten	43
20 Dwingend preken	45
21 De groep in de groep (1)	47
22 De groep (2)	49
23 Ontslag	50
24 De tent	52
25 Parels	53
26 Discriminatie	54
27 Rein zijn	56
28 Vuur	58
29 Bemoeizucht	59
30 Kringtaal	61
31 Genezingen	63
32 Bloopers	64
33 Het oordeel	67
34 Rouw	68
35 Bidden als voorlichting	70
36 Sex voor het huwelijk	71
37 Zwanger	72

38 Evangeliseren, gelegen of ongelegen	74
39 Onder het bloed	76
40 Geestelijke verkrachting	78
41 Knielen	79
42 Het afscheid	81
43 Het avondmaal	83
44 Negativiteit	85
45 Rebel	86
46 Leer en leven	88
47 Beïnvloeding van mijn partner	89
48 Beïnvloeding van mijn kinderen	90
September 1995	91
September 1998	92
Interview met Ria La Rivière	96
Nawoord van Thea Fonteyn	105
Appendix	109
1. Waarheid?	110
2. Vergeving?	112
3. Anders?	114
4. Dwingen?	115
5. Is alles niet manipulatie?	116
6. Respect	118

Voorwoord

door: Jenny Schneider-van Egten

“Macht is een structureel gegeven. Dat moet men eerst als factor erkennen. Machtsmisbruik kan zich uiten in b.v. sexueel misbruik, geweld of manipulatie. Voor de slachtoffers is het allemaal even erg. Het boekje van Ria zo belangrijk omdat het de vreselijke gevolgen van (religieuze) manipulatie laat zien.

Maatschappelijk gezien kent deze vorm van psychisch geweld de grootste groep slachtoffers.”

“Dit boekje laat voorgangers, leiders, leidinggevendenden zien, wat de gevolgen zijn, als je meent ‘namens God’ te spreken, want dan staat de luisteraar in de hoek en kan zich niet verweren. Ook blijkt dat goedbedoelde preken bij verschillende mensen hele verschillende reacties kunnen oproepen. Een preek over God als vader, zal bij vrouwen die door hun vader misbruikt zijn, volkomen averechts werken. Een en ander heeft ook met de diverse ‘Godsbeelden’ te maken. En in zo’n verkeerde voorstelling van zaken (b.v. een ‘God die je gebed altijd verhoort’) kun je dan behoorlijk teleurgesteld raken.”

“Ria’s verhaal zal door velen herkend worden. Ze beschrijft situaties van misbruik, begaan door mensen, familie (tevens voorgangers), die je eigenlijk vertrouwt. En dat komt dan hard aan. Wel, velen vertrouwen anderen, maar niet iedereen gaat goed met dat (gevraagde) vertrouwen om. En dat is zo triest, dat mensen de vertrouwensbasis misbruiken

om te manipuleren. In Ria’s geval is dat een broer, zus en zwager. Er zijn dan impulsen van buitenaf nodig om kritisch te kunnen evalueren. In dit geval was dat te weinig aanwezig, zodat Ria te lang gevangen zat in dit circuit van manipulatie. Ze voelde de dingen haarscherp aan, maar het duurde jaren voordat ze haar familie onttroonde en haar eigen beslissingen ging nemen. Tenslotte was ze vrij! Haar verhaal laat ook zien hoe belangrijk het is, dat er kritische meedenkers zijn in elke gemeenschap, kerk, beweging. Situaties moeten bevraagd, kritisch gewogen en gerelativeerd kunnen worden; ook in geloofszaken. Als jongere voelt Ria dingen aan, maar durft de negatieve macht niet te ontronen. Later wordt ze steeds bewuster en tenslotte heeft ze de moed om haar grens te trekken. Daarna volgt een periode van mensen in hun ware gedaante leren zien, een verkeerd godsbeeld moet vervangen worden, ontworpen geloofsverwachtingen moeten hersteld worden. Ze was gelukkig zo verstandig om professionele hulp te zoeken, welke ze vond bij het RIAGG.

Het is nogal wat om na valse veiligheid te zoeken naar echte veiligheid. Datzelfde zie je ook bij andere vormen van geweld b.v. sexueel misbruik in het gezin. De buitenwereld denkt dat dat gezin het toppunt van veiligheid is, maar voor de slachtoffers is het het toppunt van onveiligheid. Het slachtoffer denkt: ‘Hoe maak je dat nu aan iemand duidelijk en hoe kom je eruit?’ Het is nog moeilijker als de zucht naar vrijheid en onafhankelijkheid bewust wordt gesmoord in de zogenaamde vanzelfsprekendheden van het geloof of bepaald verwacht gedrag. Als je dan geen steun krijgt als kind, kom je er niet uit.”

“Ria’s verhaaltjes zijn heel puur. Een soort moment-opnamen, die een pijnlijk totaalbeeld geven. De gebeurtenissen worden haarscherp neergezet. De lezer kan zijn eigen conclusies dan ook zonder meer trekken. De vorm maakt het boekje ook zeer geschikt voor therapeutische sessies. Zo kan een verhaal voorgelezen worden, waarna de participanten een eerste indruk (één zin) als reactie moeten opschrijven. Dan moeten deze zinnen achter elkaar (zonder commentaar) voorgelezen worden. Daarna kan een diepgaand groepsgesprek op gang komen. Ik kan alleen maar toejuichen dat dit boekje uitkomt. Zoals eerder opgemerkt: velen zullen zich hierin herkennen en bemoedigd worden! Er zullen er zijn, die zeggen: ‘Zie je wel, ik was niet gek, dit heb ik ook zo beleefd’. Ook denk ik, dat dit boekje niet tot de meest populaire literatuur zal gaan horen van voorgangers en leiders. Ze worden immers met de gevaarlijke kanten van hun autoriteit en macht geconfronteerd. Toch zouden deze mensen dit boekje juist moeten lezen, want het kan hen alleen maar aan het denken zetten. Het boekje is daarin zo sterk omdat het ware gebeurtenissen vertelt, als een kleine pentekening, zonder dat deze je filosofisch of moralistisch gaan bepreken. Het boekje stelt je heldere en concrete vragen. Het kan mijns inziens ook een hele goede functie vervullen bij trainingen en bezinning.”

“Je kunt naar mijn mening eigenlijk niemand bekeren. Wel kun je allerlei processen op gang brengen of stimuleren. En dat gebeurt overduidelijk door Ria’s verhalen. Het is mijn verwachting dat dit

boekje een nieuw open gespreksklimaat zal bevorderen. Want dat is hard nodig om de waarheid en de vreselijke gevolgen van seksueel geweld en psychisch geweld bespreekbaar te maken, juist als het in kerk of gemeente gebeurt. Het boekje helpt dus om voor de slachtoffers ‘veiligheid’ te creëren en dat ze geaccepteerd worden, zoals ze zijn.”

Jenny Schneider - van Egten

Jenny is een deskundige op het gebied van vrouwen-misbruik. Als weduwe van een predikant heeft ze van nabij vele schrijnende gevallen meegemaakt. Ze maakte eenmaal de fout om dader (een vader) en dochter (slachtoffer van incest) bijeen te brengen, waar de dader beloofde het niet meer te doen. Pas na jaren kwam ze erachter dat die avond de dader zijn dochter in elkaar sloeg en nog 5 jaar door kon gaan zijn dochter en andere kinderen te misbruiken. Jenny heeft gezien dat je met goede bedoelingen niet ver komt. Misdaden moeten benoemd worden en zal gevolgen hebben voor de daders. Slachtoffers moeten professionele hulp krijgen.

In 1985 kwam het boek “Godsdienst en incest” (van Annie Inbens en Ineke Jonker) uit. Eén van de gevolg-en was het opzetten van een vrouwengroep (van o.a. theologen, sociologen, slachtoffers) om te onder-zoeken hoe dit onderwerp op de kerkelijke agenda geplaatst te krijgen, maar om ook een nieuw pastoraat op te zetten. Het werd een langzame en moeizame worsteling omdat veel kerkelijke gezagsdragers gewoon niet konden geloven, dat incest, verkrachting, molest, manipulatie op het

kerkelijke erf door gezagsdragers voorkwam. De Raad van Kerken ondersteunde de initiatieven. De jarenlange worsteling opende deuren in Nederland, Duitsland en Oostenrijk om over dit 'geheim' workshops en seminars te geven.

Als lid van de projectgroep Godsdienst en incest kon Jenny eind januari 1999 de gezamenlijke synodes van de SOW-kerken over dit onderwerp toespreken, zodat dit thema eindelijk bespreekbaar is geworden en leidinggevenden lering kunnen trekken. Jenny ziet zichzelf als spreekbuis voor de basis, die de vreselijke verhalen doorvertelt, zodat slachtoffers uit het isolement kunnen komen en gehoord worden.

Inleiding

Waarom heb ik dit boek geschreven?

Ten eerste heb ik mijn eigen ervaringen op papier gezet als een soort verwerking. Ten tweede doe ik dit voor mijn man en kinderen, zodat ze begrijpen waarom ik nu ben, wie ik ben.

Toen zij het lasen, hebben ze mij bemoedigd dit uit te geven. Daar ben ik niet gelijk op ingegaan want één en ander is zo 'privé'. Maar tenslotte dacht ik, dat mijn proces anderen kan helpen.

Wat ik naar buiten breng is heel persoonlijk, en ik draag daar de verantwoordelijkheid voor. Het zijn kleine, sobere verhaaltjes, soms wat afstandelijk. Alsof je door venstertjes in een etalage mag kijken, waar een draaiend toneel in zit. Ieder verhaaltje staat op zichzelf en als het tot je begint door te dringen, is daar al het volgende.

Kort samengevat gaat het over mijn christelijke opvoeding en leven. Dat had helend, opbouwend, verrijkend, ontplooiend moeten zijn. Maar hoeveel situaties waren niet vernietigend en afbrekend?

Het geloof en de gelovigen had als een positieve rode draad door mijn leven kunnen gaan. Voor mij was het een scheur door mijn leven. Het brak af, wat juist moest helen.

Ik heb niet de pretentie een literair werk te schrijven. Dit is mijn eerlijke verhaal. Sommigen zullen zich hierin misschien kunnen herkennen.

Ria La Rivière

Ziekenhuis (1)

Als 7-jarige was ik aan het fietsen. 't Was mooi weer. Toen gebeurde het. Ik viel om met mijn fiets. Het was in een soort slowmotion. Het deed niet eens pijn. Maar ik brak mijn bovenbeen en moest naar het ziekenhuis voor zeven weken. In zoveel gezinnen breekt weleens iemand een been. In ons gezin was ik de eerste.

Ik lig ongeveer een week in het ziekenhuis. Mijn zus komt op bezoek en vertelt hoe vreselijk van streek mijn zwager (haar man) wel is, dat ik in het ziekenhuis lig. 'Toen je geopereerd werd, heeft hij huilend door de stad gereden. Hij heeft verdriet om jou!'

Waarom vertelt zij mij dit. Ik kan er toch niks aan doen, dat ik een gebroken been heb?

Hij (mijn zwager) kwam vaak alleen op bezoek. Hij was dominee dus hij kon op andere tijden komen. Ik weet wel dat ik dat niet prettig vond. Ik voelde mij dan niet op mijn gemak.

Als ik nu terugdenk, hoe zij met mij omgingen en mij belastten met schuldgevoelens en mij probeerden te verstikken met hun 'liefde'. Dan krijg ik het opnieuw benauwd. Toen wist ik niet hoe ik daar op moest reageren, ik was nog maar zeven. Nu weet ik wel beter. Het woord manipulatie bestond toen nog niet. Van baby af aan waren zij storend, dwingend, manipulerend aanwezig in mijn leven.

Ziekenhuis (2)

Op zondag was er ook bezoek! En dan kwam mijn vader. Aan hem heb ik goeie herinneringen. Alhoewel hij soms zo 'aanwezig' was.

'Ik hoor mijn vader schelden met de zuster op de gang'. Ik weet niet waar het over gaat. Ik vind het vervelend. Mijn vader, zwager en zuster doen het altijd anders dan andere mensen.

Vader komt binnen en ik zie dat hij erg boos is. 'Je broer mag niet op bezoek'. Er mogen geen kinderen vandaag op bezoek. Belachelijk wat denkt die zuster wel.

Vader praat zo hard, dat iedereen het hoort. Ik wou, dat ik onzichtbaar was, dat ik hier niet bij hoorde.

Avonds kwam de zuster aan mijn bed en zei: 'Je vader was nogal boos omdat je broer niet op bezoek mocht'.

Ik lag daar in dat bed met mijn been omhoog in een soort katrol en kon geen kant op, terwijl ik die middag wel weg had willen kruipen.

Nu nog steeds ben ik zo bang voor ruzie!

3 Het schoolreisje

Zodra ik op school was, waren mijn familieleden ver weg. Ik vertelde weinig over thuis. Het geloof thuis was heel anders dan op school. Thuis waren we baptist; de school was een 'christelijke school met den Bijbel'. Van volwassendoop had daar nog nooit iemand gehoord.

De christelijke kinderen daar, die waren als baby's gedoopt. Ik was waarschijnlijk de enige die niet als kind gedoopt was, dus over geloof praatte ik nooit, want ik had geleerd dat babietjes dopen niet goed was. En over mijn zus en zwager ook nooit, want zij waren al zo oud. Ik geloof, dat ik mij voor hen schaamde en ook voor ons baptisme-geloof.

Ik zit in de 4e klas en ga met schoolreisje. Leuke klas en leuk dat schoolreisje. Mijn vader of moeder kunnen mij niet brengen. Vervelend vind ik dat. 'Geen probleem', zegt mijn zwager, 'ik breng haar wel'. Ik wil dat niet! Maar hoe kan ik zeggen, dat ik dat niet wil? Wat moet ik zeggen tegen mijn vriendinnen als zij vragen, wie is dat? Misschien kan ik tegen hem zeggen 'je hoeft niet te wachten tot de bus weg rijdt'. Mijn brein maakt overuren.

Ik zit in de bus. ik heb hem snel gedag gezegd, en heb geen aandacht meer aan hem geschonken.

Eind van de middag zijn we weer terug op het schoolplein. En 's avonds als ik weer thuis ben, zie ik mijn zwager weer. En hij is me daar kwaad. 'Waarom heb je niet naar mij gezwaaid, toen de bus wegreed?

*Ik stond daar niet voor niets.'
O, waarom hield die man z'n mond niet!*

Toen mijn kinderen met schoolreisje gingen, mocht ik ze nooit een zoen geven en moest ik niet te veel aandacht aan ze geven.

Als ik terugdenk aan mijn schoolreisje, dan moet ik huilen, maar ook vreselijk lachen om het kleine van deze man. Het moeilijke in dit alles was, hij gaf mij altijd dat schuldgevoel. Hij was zwager maar ook de dominee, verkondiger van goed en kwaad!

4 Geweten

Werken op iemands gemoed is een gezegde. Ik weet hoe het werkt! Mijn geweten is vanaf heel jong aan het werk gezet.

Het ergste vond ik het spelen met kinderen van kennissen of vrienden uit de kerk.

Stomme mensen met stomme kinderen. En ik moet een hele dag met ze spelen. Ik doe het niet, ik spreek af met een vriendin en zeg dat ik niet thuis blijf

Mijn vader zegt: 'Je moet soms wat over hebben voor een ander'. Ik speel dus die dag met die stomme kinderen.

Eén keer in de maand kwam er een meisje een hele zondag bij ons. Haar ouders waren schippers. Het meisje zat in een internaat. Mijn ouders hadden uit christenplicht deze mensen beloofd: 'wij halen je dochter wel geregeld op om de zondag bij ons door te brengen'.

Ze komt weer zondag. Ik vind het helemaal niet leuk om met haar te spelen. Ik wil met mijn andere vriendinnen spelen, maar dat mocht niet.

Mijn ouders deden het niet bewust, maar hun christenplicht legden zij als een last op mijn schouders.

Toen is mijn bijna ongezonde verantwoordelijkheidsgevoel ontstaan. Met 10 jaar was die verplichting teveel. En nu na bijna 40 jaar is het daarom nog vaak teveel.

5 Ruzie

In een gezin met kinderen waar de leeftijden niet zover uit elkaar liggen, komen fikse ruzies voor. In het gezin, waar ik opgroeide, lag dat wat anders. Mijn ouders waren 20 en 21 jaar toen mijn zuster werd geboren en 12 jaar daarna kwam mijn broer en weer 8 jaar later kwam ik, het nakomertje. Ik moet er nog wel even bij vertellen, dat mijn zwager al in ons gezin was, voordat ik geboren werd. Dus normale kinderruzies waren er niet. Net zo min werden conflicten tussen ouders en kinderen uitgesproken in ons gezin.

Vanaf 10 jaar begon ik het te voelen als er conflicten waren. Niet dat er grote ruzies waren. Zus en zwager kwamen gewoon een tijdje niet. Als alles goed was, zagen we hen vrij regelmatig. En dan ineens niet meer. Dat is raar als je een klein meisje bent.

Ze waren al een tijdje niet geweest. Gek vind ik dat. Gisteren heb ik moeder er naar gevraagd. Ze wist eigenlijk ook niet zo precies waarom ze boos zijn.

En nu zit ik in de bus en ga naar ze toe. De tunnel door want zij wonen in Rotterdam Zuid, aan de andere kant van de stad. Moeder heeft precies uitgelegd waar ik uit moet stappen. Misschien wordt het nu wel weer goed, denk ik.

*Mijn zus staat te wachten en is blij mij te zien. We lopen naar haar huis en mijn zwager is thuis. Gek dat ik me altijd een beetje anders voel in hun omgeving. Ben niet mezelf!
Ik voel dat ik tussen twee vuren zit. Thuis mijn ouders*

en hier mijn zus en zwager. En dan vraagt zwager: 'En hebben vader en moeder nog over ons gesproken'? Ik zeg: 'Nee, nee hoor!' Hij gaat door met vragen. Wat moet ik nou?

Als ik hier aan terugdenk, voel ik opnieuw de sfeer die daar was. Een schande is het om als volwassene een kind van 10 jaar als buffer te gebruiken, dat je je als een soort kameleon moet aanpassen. Ik denk dat toen de manipulatie, het op je inpraten een deel werd van mijn leven.

6 Inwoning

't Was zondag. Na de kerkdienst gingen wij, mijn vader en moeder en ik, koffie drinken bij mijn zus en zwager. Er was wat met mijn zus. Zij woonden in een groot huis, waarvan zij de beneden verdieping verhuurden aan een jong pasgetrouwd stel. Wat aardig toch van die dominee. Maar er was ruzie gekomen!!

Mijn zus huilt en is vreselijk van streek. Ik hoor het allemaal aan. De mensen die beneden wonen, waren eerst de geweldigste mensen die er zijn, en zijn nu de grootste schoften, die je je in kunt denken.

Deze verhalen ken ik, 'typisch mijn zus en zwager'. Zo gaat het met iedereen die ze kennen. Mijn vader en moeder horen het aan. En moeder zegt: 'Gaan jullie maar met ons mee'.

Ze zijn meegegaan, zus met een pan geschilde aardappelen op schoot en zijn nooit meer teruggegaan naar dat huis. Zus was overspannen en daarom bleven ze maandenlang, te lang bij ons in huis.

Mijn ouderlijk huis had 3 slaapkamers. Eén voor mijn ouders, één voor mijn 21-jarige broer, en één voor mij en ik was 12 jaar.

Er werd niet over de kleine ruimte gediscussieerd. Mijn zus en zwager kwamen de hele periode in een opklapbed bij mij in de kamer. De kamer was klein, 3 à 2,5m de bedden stonden vlak naast elkaar.

Ik heb geen herinnering aan die tijd. Ik probeer het terug te krijgen maar het lukt me niet, zo heb ik het weggedrukt.

Toch is er één. Ik lag in bed en hield me slapend. Mijn zus (32 jaar) en mijn zwager (34 jaar) lagen wat te praten. En zij praatten over mijn ouders, wat allemaal niet goed ging bij ons thuis. En ik weet wel, ik wilde het niet horen, maar ik durfde niet te zeggen: 'stop ik hoor jullie'.

Het vreemde was de vanzelfsprekendheid, dat zij bij ons in kwamen wonen, zelfs op mijn kamer, terwijl zij een eigen huis hadden.

7 De ladder

Doordat het leeftijdsverschil zo groot was bij ons thuis, viel het op als ik iets ondernam en werd er erg op mij gelet en op mijn vrienden.

Ik zat in de 1e klas Mulo; ik was 12 jaar. Met een aantal vriendinnen kwamen we op zaterdagavond bij elkaar. Steeds weer bij iemand anders thuis.

Ik ben zenuwachtig. Ze komen vanavond op mijn kamer. Ik hoop dat ze het leuk vinden bij mij. Ik hoop dat mijn broer niks zegt. Tegen mij heeft hij opmerkingen gemaakt over deze avond.

'Is goed gegaan. We zitten op mijn kamer. Wat gek, ik kan mij niet ontspannen. Als ik bij mijn vriendinnen ben, voel ik mij veel meer op mijn gemak.

Na ± een uurtje, hoor ik gelach buiten. Ik kijk door mijn raam en tot mijn verbijstering heeft mijn broer een ladder tegen de muur van ons huis gezet en is hij halverwege de ladder en komt naar boven. Mijn vriendinnen komen ook naar het raam en vinden het prachtig. Een broer van 20, dat heeft niet iedereen. En daar komt zijn hoofd voor mijn raam. Ik voel me boos, verdrietig, gekwetst. Buiten, beneden aan die ladder staat mijn moeder en mijn zuster van 32 jaar, gierend van de lach. Iedereen heeft lol. Mijn broer als grote lolbroek en mijn moeder, mijn zuster, maar ook mijn vriendinnen. Alleen ik niet; ik baal, alhoewel ik dat niet kan laten merken en ook nooit zal kunnen doen. Want iedereen had toch plezier!

Nu ik dit heb opgeschreven, besef ik hoe vervelend en banaal dit hele gebeuren was. En hoe waardeloos dat ik als 12-jarige mij niet kon verweren. Ik moest meedoen en doen of ik het ook zo'n geweldige mop vond; Mijn broer daar op die ladder!

Maar er was geen respect geweest voor mij en mijn groepje vriendinnen van 12 jaar. Ook dit moest belachelijk gemaakt worden.

8 Bemoeizucht

Eind jaren 50 waren voor de christelijke wereld belangrijke tijden. De bekende evangelist Billy Graham kwam naar Nederland en in 1958 kwam een genezingsprediker Osborn.

In heel veel kerken en gemeenten ontstond een behoefte om evangelisatie-evenementen te houden.

Zo ook in het werk van Youth for Christ. In 1959 herinner ik mij een samenkomst met heel veel mensen in de Rivièrahal in Rotterdam.

Die samenkomst werd Jeugd-rally genoemd. Op het podium begon men eerst met de samenzang o.l.v. John Buurman, m.m.v. elektronisch orgel Hans v.d. Steen, piano Frans v.d. Reyden, en we zongen allemaal liederen van Joh. de Heer. Veel zingen en dan het refrein een aantal maal herhalen. Dan was er een getuigenis. En dan de preek. Met daarna de uitnodiging om tot geloof te komen.

Ik ben 13 jaar. We zijn met de jeugdgroep gegaan. Mijn zus en dominee-zwager zijn er natuurlijk ook bij. Hij zit achter mij. De preek is afgelopen, de uitnodiging gaat beginnen. Orgel en piano gaan zachtjes spelen. Er lopen mensen naar voren. Ze zijn (hoop ik) bijna klaar met de uitnodiging. Mijn zwager tikt op mijn schouder, ik draai mijn hoofd naar hem toe.

'Is de weg te lang voor je? Het is ook voor jou!' zegt hij doordringend.

Ik krijg het spaansbenauwd. Mijn hart klopt in mijn keel. Mijn geest, ziel, hart moet een open boek zijn. Ik weet niet wat ik moet zeggen!

Nu na meer dan jaar erger ik mij aan die vreselijke bemoeizucht van deze man. Dat manipuleren van iemands geest, ziel en hart is misdadig.

Toen accepteerde ik deze bemoeizucht, want het was zo 'normaal' in mijn leven, dat mijn geest, ziel en hart een open boek moesten zijn. Terwijl het normaal is dat een puber van 13 een gesloten boek wil zijn en de tijd en ruimte moet krijgen tot klaarheid te komen.

9 De film

Om de zoveel tijd was er een gezamenlijk uitje als familie.

Bij ons was dat altijd anders als bij mijn leeftijdsgenoten. Dat kwam doordat de leeftijden binnen ons gezin nogal ver uit elkaar lagen.

Er was een nieuwe bioscoop geopend (Cinerama) met een heel groot doek, het leek net of je er midden in zat. De film, die gedraaid werd, heette 'De sprookjes van Grimm'.

Als 13-jarige ben ik helemaal nerveus voor dit uitje. Ik ben gek op alles wat film is en vooral als er romantiek bij is.

De film begint en ik fantaseer dat ik de hoofdrolspeler ben. Het is zo mooi al die beelden die aan me voorbij gaan. Naast mij zit mijn zwager. We kijken zwijgend naar de film. Totdat de scène komt waarin een meisje en jongen samen dansen.

Wat mooi dat dansen, ik zou ook zo willen dansen, zo lichtvoetig, zo zwevend, zo romantisch. Ik droom helemaal weg! Naast mij zit mijn zwager van 35 jaar en stoot mij aan. Ik kijk opzij en hij buigt z'n hoofd naar mij toe en fluistert: 'Weet je wat zij uitbeelden.' Ik zeg nee!! (En denk 'vent hou je bek'.) 'Zij beelden de geslachtsdaad uit!'

Mijn onbevangenheid was weg, hij had dat voor altijd verpest. Waarom? Wat had het voor nut, om dit in mijn oor te fluisteren?

10 Dansles

Toen ik 13 jaar was, begon ik mijn ouders te vragen of ik naar dansles mocht. Mijn moeder hield zich op de vlakke en stelde de beslissing uit omdat ik nog zo jong was. Mijn vader wilde het niet.

Ik herinner me de felle discussie met mijn ouders. Mijn vriendin was erbij en natuurlijk zus en zwager. Ik was toen denk ik bijna 14 en ik wist met 14 kon je naar dansles. O, wat wilde ik dat graag.

'Zij mag wel naar dansles, mag ik nou ook. Alsjeblieft pa en ma. Ik wil het zo graag'. Ik zie mijn moeder bijna overstag gaan. Vader sputtert nog tegen. Ik krijg hoop. Ik denk dat het lukt.

Dominee-zwager: 'Vader, moeder, ik zou geen toestemming geven'. Natuurlijk moet hij zich er weer mee bemoeien. O, waarom zijn zij er! Vader alsjeblieft, luister niet naar hem. 'Nee, ik geef geen toestemming', zegt tot mijn verdriet mijn vader!

Als resultaat van dominee-mijn zwager, ben ik nooit naar dansles gegaan, ook niet toen ik volwassen werd en mijn eigen zin kon doen. Ik was er zelfs tegen.

Totdat ik 40 jaar werd en ik allerlei vragen aan mezelf durfde te stellen. Ik ging met Leen (mijn man) naar dansles.

Ik kan niet beschrijven hoe emotioneel die danslessen waren. En de woede, die dit bij mij

teweeg bracht. Waarom mocht ik dit niet, toen ik jong was? En waarom heb ik mij al die jaren er zo maar in geschikt?

Het zijn lasten die een jong iemand werden opgelegd en het waren als vloeken over mij uitgesproken, waar ik mij werkelijk van los heb moeten rukken.

Ook is het belachelijk dat zus en zwager zich hiermee en met andere interne familie zaken bemoeiden en dat onze interne gezinsdiscussies altijd door hen werden bijgewoond.

11 De kerk

De kerk, waar mijn ouders en ik naar toe gaan, is een soort samenkomst in een oud pandje aan de oude haven in Schiedam. Klein portaal beneden, trap op, een gang, een oude keuken. En aan het eind van de gang een ruimte waar zwager (de dominee) met de broeders (kerkeraad) bidt, voordat de dienst begint. In het verlengde van de gang een zaal. Het mooiste van die zaal is de grote koperen kroonluchter. De zaal is sober, zeer sober. Geen lol aan.

Op zaterdagavond is er de jeugdavond: leeftijd 15 - 25. En als je 28 jaar bent en nog niet getrouwd, mag je ook komen. Ik ben nog geen 14 maar er zijn zo weinig jongeren, dus mag ik er ook heen! Of beter gezegd, ik moet er heen!

We zitten in een kring! Je moet elkaar kunnen zien. Er wordt gezongen en zwager-dominee is er altijd bij, hij geeft bijbelstudie.

Soms vraagt hij wat en dan weet ik nooit wat ik moet zeggen! Ik heb nog géén keuze gemaakt. Ik hoor er niet bij, want ik moet tot 'overgave' komen. (Zo noemen zij dat als je je nog moet bekeren.) Heb ik wel een vrije keuze? De 'kerkmensen' om mij heen laten mij weten dat ik moet kiezen. Wat moet ik doen als tiener?

Het was mijn familie, mijn kerk, het waren mijn vriendinnen, het was mijn leven. Wat ècht was, trok mij heus wel aan! Maar de onvrijheid en de manipulatie, de groepscontrole stootte me zo af.

Ook nu nog, in een kring zitten, bijbellezen of bidden, blijft een probleem.

12 De keuze

We hebben gefolderd, mensen uitgenodigd om te komen naar een evangelisatiejeugdsamenkomst. Ik heb ook meegedaan! Best spannend! Zouden er veel mensen komen? 'Is bijna 8 uur. Alle mensen die er zijn heb ik eerder gezien. Er zijn geen nieuwe gezichten. We hebben zoveel uitnodigingen uitgedeeld. Hoe kan dat nou?

De prediker doet zo z'n best. Een grote zware indrukwekkende man. Hij praat op ons in. Vertelt hoe belangrijk het is om een keuze te maken voor Jezus. We gaan bidden. Hij vraagt: 'Steek je hand op als je wilt beslissen voor Jezus'. Ik kijk stiekem. Het is heel stil. Iedereen lijkt gespannen, mijn hart klopt in mijn keel. Handen gaan omhoog. Zeker 5, die ook op de Jeugdavonden komen zijn daar bij. Ik moet het eigenlijk ook doen, maar ik durf niet. De dienst is afgelopen. Er heerst een vreemde gespannen stemming. Mijn vrienden hebben gekozen en ik nog niet.

Ik moet meerijden met mijn zwager (de dominee), een vriendin gaat ook mee. Mijn zwager is zo enthousiast zo'gezegd'. Zoveel resultaat!

Ik begin te huilen. Zwager begint opnieuw te praten. 'Wil je ook je leven geven? Wil je ook de stap doen'? Mijn vriendin begint ook te huilen en zegt ja. En ik zeg ook ja. We gaan met hem mee naar huis, naar zijn 'kleine' studeerkamer. We zitten er bijna knie aan knie. Zwager is ontroerd. Begint te bidden en wij (mijn vriendin en ik) moeten nabidden.

Zijn lichamelijke aanwezigheid was te dichtbij; het was een gespannen, emotionele sfeer. Je kon niet anders. Terugkijkend gingen we de grens over van echtheid in manipulatie.

Toch geloof ik dat ik de keuze meende. Maar het hele gebeuren er omheen, het op iemands gevoel werken, die emotionele benadering, mag je dat zo doen met een 14-jarige?

13 De opdracht

Ik loop naar huis! Mijn ouders zijn al gebeld door mijn zus.

Ria heeft zich bekeerd! Ik kom thuis. Weer huilen! Vader en moeder omhelzen mij en zijn blij!

Gelukkig, hun kind is bekeerd, is veilig en komt in de hemel.

Mijn broer en schoonzus zijn er ook. Zij kijken verschrikt.

Zij zijn nog niet bekeerd! Ze weten niet, wat ze moeten zeggen.

Van af die dag begint er een soort obsessie voor me: mijn broer en schoonzus moeten ook tot geloof komen. Dat wordt mijn grote wens. En dagelijks wordt dat mijn, ik zou haast zeggen 'ongezonde opdracht' van mijn leven. Bidden, bidden, en nog eens bidden voor hun bekering!

Hoe nobel meende ik dat, dacht ik toen. Maar genieten als gezin, van je broer en zus, van gewoon gezellig familie zijn, kon ik niet meer.

Hoe onterecht als je alleen nog maar naar je familie kunt kijken of ze wel of niet geloven. We hoeven toch alleen maar van elkaar te houden.

14 Colporteren

De naam 'Rijdende Kansel' is ontstaan doordat zwager, de dominee, roeping kreeg om te evangeliseren. Eind jaren 50, na het grote gebeuren rond Billy Graham, die naar Nederland kwam, kreeg zwager het 'verlangen' om mensen het evangelie te brengen. Hij doet dat eerst samen met een andere dominee; dus worden op het dak van een auto grote geluidstoeters gezet en daar worden wat teksten doorheen gezegd en christelijke muziek gedraaid. Dat doet men 4 morgens in de week: met 5 mensen in de auto naar de zuidhollandse eilanden (naar b.v. Puttershoek) en terwijl de auto langzaam door de straten rijdt, huis aan huis aanbellen en aan degene die open doet vragen; 'Wilt u dit evangelisatieblad van ons kopen?'

De jaren dat ik op dat kantoor werkte, moest ik ook mee als er niet genoeg andere mensen waren om de auto te vullen.

'Ik hoop dat er vanmorgen genoeg mensen zijn om mee te gaan! Als er te weinig zijn, is het mijn beurt. Vreselijk vind ik het! Ik kan dat nooit hardop zeggen. Alleen maar denken. En zelfs dat mag niet. Ik moet het fijn vinden om te colporteren. Om mensen met het evangelie in aanraking te brengen.'

Het was een grote grijze engelse station-car met rode leren bekleding. Ik herinner me ook een actie die gehouden werd in Rotterdam. Op de auto werden grote borden bevestigd en daar op stond met grote letters: TERUG TOT GOD.

We reden door heel de stad om de mensen uit te nodigen om naar de tentsamenkomst te komen.

'Schaam je het evangelie niet' zegt de Bijbel.
En ik schaamde me zo.

Terugkijkend was mijn verweer om, zodra ik in die auto stapte, maar in slaap te vallen.

15 De bidstond

Als 16, 17 jarige is uitslapen op je vrije dag, het heerlijkste wat er is.

Voor mij dus ook.

Maar hoe begint mijn zaterdagmorgen?!

7 uur opstaan.

Snel aankleden en met mijn vader mee naar de bidstond.

Om 7.30 's morgens aan de Noordsingel te Rotterdam, in een souterrain met de naam 'Keldertje van De Rijdende Kansel'.

Een ruimte die altijd wat vochtig is, waar zelfs paddestoelen groeien door het vocht. Er komen op zaterdagmorgen vooral wat oudere mannen met ernstige ochtendgezichten bijeen om te bidden.

Waarom zo vroeg, dat heb ik nooit begrepen. Maar ik had het gevoel dat ik daar bij moest zijn. Dat 'Onze Lieve Heer' dat prettig vond. En dat Hij 's morgens beter luisterde.

Ik wil graag bij de kachel zitten, vooral 's winters. Er wordt begonnen met een stukje uit de Bijbel en dan begint het bidden.

Ik probeer te luisteren, het duurt zo lang al die ellenlange gebeden. Al die ernstige mannen vertellen aan Onze Lieve Heer, hoe Hij het moet doen.

Ik durf niet te bidden. Ik word daar vaak voor vermaand door de voorganger.

Ik heb zo'n slaap. Ik zak iedere keer weg en dan wordt ik aangestoten. Ik schrik wakker. En ben dan zo blij, want de bidstond is voorbij!

Toen mijn kinderen 16,17 jaar waren, mochten ze genieten van het leven en sliepen een gat in de dag op hun vrije dag.

Als ik naar hen kijk, ontdek ik nu na zoveel jaren, hoe jong ik daar 's morgens in dat sombere keldertje was.

16 Nooit goed genoeg!!

Hij is klein en gedrongen, donker haar en heeft een sterke uitstraling. Ik ben zeer onder de indruk. Een nieuwe spreker.

Via via heeft mijn zwager contact met hem gekregen. Er is een campagne georganiseerd, 4 avonden waarin deze man komt spreken.

Zijn woorden zijn zeer indringend, hij heeft het over je Izak offeren. Wat bedoelt hij daarmee? Ik herinner het verhaal in de Bijbel dat Abraham bijna zijn zoon Izak moest offeren.

Wat voor Izaks heb ik in mijn leven. Ik ben 15 jaar. Ik voel me zo onrustig. Mijn hart klopt in mijn keel. Het orgel en de piano gaan zacht spelen wanneer de spreker gaat uitnodigen om naar voren te komen om je Izak bij Onze Lieve Heer te brengen.

Welke Izak heb ik nou? 'Het kan zelfs chocolade zijn', zegt hij. Er gaan veel mensen naar voren. Veel bekenden voor mij. Ik moet ook gaan. Alleen waarvoor? Ik moet!! 'Als je onrustig bent of voelt, dan moet je komen', zegt hij opnieuw. Ik ga!

De volgende avond spreekt hij weer. Ik voel mij wat rustiger. Ik ben gisteren al naar voren geweest. Ik hoef nou niet. Wat raar, ik ben weer zo onrustig, als hij uitnodigt. Ik moet geloof ik weer naar voren. Er is zoveel niet goed aan mij en in mij.

Hierna volgden een aantal jaren van onzekerheid of

ik wel goed genoeg was voor Onze Lieve Heer. Dus in heel veel bijeenkomsten ging ik naar voren.

Toen deed ik, wat ik dacht dat ik moest doen, in alle oprechtheid. Nu denk ik, ik was nog een kind. En met alle goede bedoelingen waren dit soort ophitsende predikingen niets anders als manipulatie. Erg, dat tot op de dag van vandaag ik door die situaties onzeker ben gebleven.

17 Uitgaan

Mijn ouders hadden samen met mijn oom en tante een tuinderij. Mijn broer en ik woonden nog bij mijn ouders. De 3 kinderen van mijn oom en tante woonden daar ook met hun gezinnen en kinderen. En mijn zus en zwager kregen daar van onze ouders ook een huisje. Een terrein met alle ingrediënten voor een soap serie maar dan 'christelijk' en zonder glitter en glamour.

Zoals tieners nu uitgaan, dat verliep 30 jaar geleden op een andere manier. In Rotterdam kon je gaan dansen o.a. bij Bristol en bij Rutecks en er waren natuurlijk nog meer gelegenheden.

Ik ging uit in mijn fantasie in mijn dromen. En zelfs dan voelde ik mij schuldig. Uitgaan op deze manier deed je niet als christelijk meisje.

Vanaf mijn 13e mocht ik naar de Jeugdgroep van onze kerk, op zaterdagavond. Mijn zwager had de leiding van dit gebeuren. Terugdenkend waren het weinig creatieve avonden. We zaten in een kring in een ongezellige ruimte en zongen wat liederen en er werd over de Bijbel gesproken. Toen vond ik het niet echt naar. Ik wist niet beter. Het waren tenslotte mijn vrienden, die daar met mij meezongen en luisterden naar mijn zwager de dominee.

*Ik wou dat ik meteen met de anderen mee naar huis kon gaan.
Zij gaan altijd met elkaar terug naar huis. Ik moet altijd mee met zus en zwager met de auto. Zij vinden*

dat heel normaal.

Zij brengen mij thuis, zij wonen naast ons. Ik wou dat ik er onderuit kon komen.

Raar toch dat dat zo moeilijk was om nee tegen hen te zeggen.

Maar Hallelujah!!!! Het moment kwam!

Ik was 16 jaar en bij ons thuis kwam toen een goede vriend van mijn ouders en van mij. Hij was 25 jaar en kwam ook op de jeugdavonden. Ik zag mijn kans.

Deze vriend had een auto. Dus mijn probleem was opgelost. Tegen zus en zwager zei ik, dat ik niet mee ging met hen na de Jeugdavond. Ik rijd met deze vriend mee. Ze waren er niet blij mee.

Het ging een aantal weken goed. Ik kreeg geen commentaar.

*Hij is een goede vriend. Ik voelde mij veilig bij hem.
Fantastisch dat ik met hem mee kan rijden naar huis.*

*Knus zo in de auto. 't Is laat geworden. Voor mijn ouders geen probleem. Die liggen al op bed. We rijden de weg naar beneden naar ons huis. 'Kijk nou, mijn zwager staat voor het raam.
't Lijkt wel of hij op de uitkijk staat of ik wel veilig thuis kom'.*

't Is zondag en we gaan natuurlijk naar de kerk. We zijn altijd wat vroeger dan de rest van de gemeente. Mijn zwager (de dominee) komt naar mij toe. Hij kijkt boos. Ik ben bang voor hem. Wat zou ik gedaan hebben?

Hij zegt tegen me: 'Dat gebeurt niet meer, zo laat thuis komen en dan met hem, hij is niet te vertrouwen. Ik wil het niet hoor, je. Ik wil het niet'.

Ik voelde me slecht! Ik wist alleen niet waarom. Ik had niets gedaan. Helemaal niets. En de vriend ook niet!

Mijn broer, (toen 24 jaar) hoorde het en zei cynisch in mijn oor: 'Slechte meid'. We hebben grappen en grollen gemaakt over mijn zwager. Maar mijn broer deed er niks aan, want hij was ook bang van deze zwager, die blijkbaar zoveel "macht en autoriteit" had.

18 Kritiek

Iedereen kreeg wel een beurt. Over iedereen werd thuis gepraat. Over hun uiterlijk en innerlijk, hun geloofsleven, hun werk, huwelijk, over alles en nog wat.

Ik groeide daarmee op. Bij ons thuis waren we zo kritisch en ook cynisch. Vooral de mensen die bij mijn zwager in de kerk kwamen en waar wij ook bij hoorden, werden bekritiseerd.

't Is heel gek, je went daar aan, je gaat het normaal vinden. Alhoewel ik ontdekte dat de mensen eerst de hemel in geprezen werden en daarna zo afgekraakt, dat de hel de enige plaats was die overbleef.

En het nare is: negatieve uitspraken blijven hangen.

In mijn tienertijd nam ik veel jongens en meisjes mee naar huis. Dat waren toen mijn vrienden. Na de kerkdienst was het vol bij ons. Vaak kwamen dan ook zwager (dominee) en mijn zus. In het begin ging dat goed, maar kwam zo'n jongen of meisje meerdere malen dan begon de ellende. Mijn ouders luisterden wel naar die kritiek (van zus en zwager), maar bleven gelukkig toch gewoon aardig tegen mijn vrienden.

Voor 4 jongens die bij ons kwamen was de kritiek bijna vervloekend. Zij waren nergens goed voor, de grootste slappelingen hier op aard, zonder verantwoordelijkheidsgevoel.

*Ik tast in het duister waarom hadden mijn zus en zwager altijd zoveel KRITIEK op anderen. En waarom hebben ze mij er bij betrokken? Ik moest er naar luisteren, bij herhaling.
Het was hersenspoeling.*

Kritiek werd nooit rechtstreeks aan al die mensen doorgegeven, soms waren er wat kleine venijnige speldeprikken. En zo was mijn onbevangingheid naar mijn vrienden toe weg.

Die kritiek was in mij een dodelijk gif. Gelukkig heeft deze kritiek deze 4 mannen niet kunnen vernietigen. Ze zijn nu 30 jaar verder en hebben alle 4 een groot ontwikkeld verantwoordelijkheidsgevoel voor hun werk en gezin.

19 Knotten

Vakantie naar Zwitserland. Ik mag mee met zus en zwager. We gaan eerst een paar dagen op bezoek bij de prediker van de chocolade Izak. Hij en zijn familie woonden in een prachtig huis en het was er gezellig, want zij hadden veel kinderen.

Tijdens die paar dagen ontdekte ik een aantal belachelijke dingen. Vanaf heel jong was ik gek op make-up. Alhoewel ik tijdens deze vakantie geen mak-up gebruikte. Dat was 'niet goed'.

*Ze gebruikt lippenstift. Ik heb het zelf gezien. Welnee, dat mag ze niet gebruiken, zegt mijn zus. We zitten met elkaar in de auto. Zij stift haar lippen met roze lippenstift!
'Mooie kleur', zeg ik. Dit is geen lippenstift, dit is voor schrale lippen, zegt ze. Stom mens, waarom moet je nou liegen!*

Er is een bidstond 's avonds met hun bijbelgroep en medewerkers. Ik heb lang haar tot aan mijn schouders. We gaan mee naar de bidstond. Geen probleem, aan bidstonden ben ik tenslotte al gewend.

Zij komt naar mij toe. Zou je iets voor ons willen doen? Ik zeg heel onschuldig, ja. Zou je je haar op willen steken. Ik zeg: 'in een knot, Waarom'?*

Belachelijk vind ik het. Ik had het al gezien bij al die vrouwen, sommigen hadden kort haar en met kunst en vliegwerk en heel veel haarspeldjes was er toch een soort knot van gemaakt. Maar in de Bijbel zegt

Paulus toch iets over lang haar voor de vrouw?

Ik ben kwaad van binnen, maar wat kan ik beginnen als 16-jarige tegen zo'n bolwerk? Ik maak een knot!

Mijn hele leven heb ik gezeur en kommentaar gehad over mijn kleding en haar. Maar ik heb me, na dit voorval, er niets meer van aangetrokken.

** Een knot is een soort ui in de nek van opgestoken haar. (in Duitstalig Europa heet deze knot de "Glaubensfrucht")*

20 Dwingend preken

Een stampvolle kerk. Leeftijden waren uiteenlopend. In begin jaren zestig werden er in Nederland op verschillende plaatsen grote evangelisatie-bijeenkomsten gehouden.

Er was een bekende spreker uitgenodigd uit het buitenland en dat trok mensen.

De christenen gingen niet naar theater, film, etc. Maar zo'n bijeenkomst met veel zingen, piano en elektronisch orgel werkte gewoon.

Ik ben net terug van vakantie uit Zwitserland en zie een beetje bruin. Zou hij er ook zijn? Ik heb hem 3 weken niet gezien. Ik hoop dat hij mij ontdekt.

Deze bijeenkomsten voorzagen ook in een behoefte om jongens en meisjes te ontmoeten. Er werd n.l. al jong ingehamerd: 'Wordt niet verliefd op een ongelovige, want dat heeft God liever niet'.

*Ik hou mij daar aan!
Maar ik ben jong en gek op jongens dus kijken doe ik graag, dus ook hier.*

Het zingen begint. Veel, heel veel zingen. Best wel leuke liederen. En ik zing graag en doe dat dan ook uit volle borst.

't Is ± 9 uur en de preek begint met een vertaler. Heel indringend over bekering en over getuigen. Hij preekt zeker wel 45 minuten. En dan gaat zachtjes de

muziek weer spelen en begint de uitnodiging.

De uitnodiging houdt in dat je tot geloof kan komen of dat je je leven 100% geeft aan de Heer of je leven voor de zending wilt geven.

Ik wordt een beetje zenuwachtig van dat uitnodigen. Hij is zeker al zo'n 30 minuten bezig en er komt helemaal niemand naar voren. Waarom blijft hij maar doordrammen? Waarom stopt hij niet? Als hij binnen 10 minuten niet stopt, ga ik naar voren, dan stopt hij misschien.

Gelukkig was het niet nodig, want hij stopte binnen die 10 minuten. De spanning van zo'n uitnodiging voel ik nog in mijn strot.

Als ik nu terugdenk aan dit gebeuren, is het bijna een klucht. Ik zit daar zo 'dubbel'. Aan de ene kant zijn jongens zo belangrijk voor me en op dat soort plekken mag ik naar ze kijken.

En aan de andere kant, bezig zijn met zulke zwaarwichtige zaken als: Hoe sta je tegenover het leven, God, Jezus Christus, je opofferen voor zending, etc.

Wat ik terugkijkend, noch van mijzelf, noch van het publiek begrijp, is, dat we alles zomaar bleven accepteren.

21 De groep in de groep (1)

Ze kwamen altijd als groep binnen. Het opperhoofd voorop. Ze was klein. Een soort 'Akela' van de padvinderij.

Ze was getrouwd met een taxichauffeur, een gemoedelijke oudere man. Onbegrijpelijk dat die twee getrouwd waren.

De groep bestond uit nog twee echtparen, een verloofd stel en nog een stuk of drie alleenstaanden. Ze waren net een leger, zéér gedisciplineerd met de generaal aan het hoofd.

Ze werden door de voorganger met open armen ontvangen. Ze waren op elke bidstond, bijbelstudie, samenkomst, met colportereren en evangeliseren en ze gaven grote giften.

Ik vind ze er altijd zo slaperig uitzien. Ze bidden ook altijd hetzelfde. Zoiets als: 'Doorgrond mij en ken mij Heer'. Er is iets om hen heen wat ik niet prettig vind. Maar wie ben ik met mijn 16 jaar?

Ik weet nog, dat ik tegen één van deze groep zei, toen we het over kleding naaien hadden. 'Ik word zenuwachtig als het niet lukt'. Wat zegt ze: 'O, nee hoor daar heb ik nooit last van; dat heb ik allemaal aan de Heer overgegeven'.

Een jaar later kwam uit, dat de leden van deze groep, als ze niet wilden luisteren naar gezag, afgezonderd werden en alleen op hun kamer moesten blijven. En de echtparen mochten dan niet met elkaar naar bed. Deze groep had concentratiekamp-methoden. Mijn ouders zijn hier toen tegenin gegaan. Maar de voorganger wilde hun giften en inzet niet missen.

Nu na meer dan 30 jaar durfde er iemand op TV over deze sekte te vertellen.

Wat afschuwelijk dat het toen niet echt werd aangepakt door mijn ouders. En ik was weer te jong. Het enige, wat ik kon doen, was weg gaan uit de kerk, waar zij kwamen. De kerk van mijn zwager, de voorganger.

22 De groep (2)

We hebben oppasdienst in de tent. De tent is de plaats waar vanavond weer evangelisatiesamenkomst wordt gehouden.

De tent staat op een plek in Rotterdam-Zuid. Mijn broer is er ook! En de 'generaal van de groep' is er ook met een volgeling. Ze komt nooit alleen. Ze wordt door de groep met eerbied behandeld.

We praten met elkaar. Er komt een jongeman binnen van zo'n 20 à 25 jaar. Hij vraagt aan ons wat voor richting deze Evangelisatie is. O jé, had hij maar niets gevraagd.

Ze begint met praten. Doordringend goed gearticuleerd praten. Aan één stuk door. Mijn broer van 24 zegt niets, ik -16 jaar- zeg niets. We luisteren en denken stop s.v.p. Maar doen er niets tegen; kunnen er niets tegen doen.

Je moet je dat voorstellen. Vier mensen tegen één man. Een man die vragen stelt en vriendelijk en beleefd is. Twee zwijgende toeschouwers en een doordringende op je in pratende vrouw met dat afschuwelijke 'wij weten het en jij arm schepsel weet niets, helemaal niets'.

Zomaar een voorbeeld en hoe vaak overkomt je zo'n hersenspoeling nog steeds in allerlei bijeenkomsten?

23 Ontslag

Zwager de dominee was eind vijftiger jaren een interkerkelijk christelijk evangelisatie-werk begonnen met de sprankelende naam: 'De Rijdende Kansel'. Door een lieve zuster tijdens een gebed 'De Rijdende Ransel' genoemd. (Een aardige Freudiaanse verspreking.)

Ik had een baan bij een exclusieve modezaak waar ik grote vooruitzichten had in het modevak. Tegelijkertijd startte mijn zwager een kantoortje, ging een blad uitgeven en zocht een kantoorhulp. Hij ging mij bewerken. En ik zei ja. En ging bij hem werken toen ik 16 jaar was.

De begintijd was leuk, best wel veel werk en ook wel afwisselend. Het aantrekkelijke van dit werk waren de vrijwilligers die dit aantrok. Er was altijd werk voor iedereen.

En zo kwam ook mijn beste vriendin elke dag na school. En na een paar maanden kwam zij ook fulltime werken. Na 20 jaar werd pas openbaar dat dat een tragedie zou worden.

Zoals ik zei, het eerste jaar was heel plezierig. Mijn vriendin en ik hadden ontzettend veel lol en waren de sfeermakers. Daar kwam verandering in. Ik weet het niet. Wel weet ik, dat mijn zwager op ons ging letten. En waardoor?

'Wat staan je ogen troebel, kijk me eens aan'. Wat bedoelt hij daar in vredesnaam mee? We worden er gek van! 'De ogen is de spiegel der ziel'. Ja, dat weet ik ook wel. Ik wil niet luisteren naar die man.

Mijn vriendin en ik maken er samen natuurlijk grappen en grollen over. Maar toch maakt het ons onzeker.

We gaan weg! We nemen ontslag! We praten er samen over hoe en wanneer we dat gaan doen. We gaan praten met mijn ouders.

We zijn zo bang om het tegen hem te zeggen!
Maar het moet!

Ik weet het nog zo goed! Het was op een zaterdag, ik had gebeld om een afspraak te maken.

We zijn op van de zenuwen en gaan eerst een paar uur slapen om rustiger te worden.

Zijn studeerkamer is klein, we kunnen daar net zitten met z'n drieën. Hij voelt dat er iets is. Ik begin. Het zweet breekt me uit. Ik zeg: 'Ik wil weg, ik neem mijn ontslag'. Hij kijkt mij aan met van die priemende ogen. Hij vraagt aan mijn vriendin: 'En jij, ga jij ook?' 'Ja', zegt ze. Dan zegt hij met heel veel autoriteit: 'Weet jij zeker dat dit Gods wil is'?

Ik schrik me lam. Ik weet echt niet of God het wil. Ik mag niet liegen. Ik weet wel dat ik weg wil en moet. Ik zeg 'Ja'.

Ik weet niet meer wat hij toen zei.

Ik voelde mij buitengesloten, uitgestoten. Ik was 17, mijn vriendin 16. Hij was 39.

Dit is één van de diepstingrijpende beslissingen van mijn leven geweest. Stel je voor als ik was gebleven, hoe was het mij dan vergaan.

24 De tent

Door mijn weggaan bij het evangelisatie-werk De Rijdende Kansel van mijn zwager (de dominee) stopte ook het gaan naar zijn kerk. Ik moest een andere baan zoeken, een andere kerk, andere vrienden.

Er staat een grote tent op het Weena (in Rotterdam). Een evangelist predikt over bekering en genezing van zieken. Ik ben nieuwsgierig en voel me alleen. Ik wil nieuwe vrienden ontmoeten. Dus ga ik de tent in. 't Is stampvol. Er wordt veel gezongen en geklapt. Mensen gaan staan en doen hun handen omhoog. Iedereen is heel enthousiast en zeer overtuigd. Het trekt me aan en het stoot me af. Heel tegenstrijdig!

Achter de boekentafel staat een leuke jongen. (Helaas kwam hij niet uit Rotterdam.) Ik ga elke avond naar die tent, 7 avonden lang. Dat was juli 1964. Tot 1984 heb ik te maken gehad met deze beweging en ben naar samenkomsten gegaan die veel gemeen hadden met die tent. Ik vond nieuwe vrienden, en leerde veel. Toch stootte ik ook hier regelmatig op manipulatie en macho-gedrag.

Is het niet gek dat het geloof niet de zaken bij elkaar bracht, maar dat 'gelovige' mensen eerder scheiding brachten?

Die z.g. gelovigen brachten steeds een scheur in mijn leven.

25 Parels

Het 'de straat op gaan' werd in de jaren 60 begin 70 best geaccepteerd.

Jonge mensen met gitaren zongen vrolijke liederen, dat was nieuw, dat was nog nooit vertoond. Ze vertelden met heel veel overtuiging over hun geloof. Het was de tijd van flower-power, LSD, Vietnam, discussie, vrijheid. En daar hoorde ook dit bij.

Toen mijn ouders, mijn broer en schoonzuster en ik (als 18-jarige) ons bij deze beweging aansloten, waren wij als familie zeer ijverig.

Er waren weken, dat wij elke avond de straat opgingen om te 'getuigen'. Nu waren er getuigers die heel goed konden overtuigen. En die op zo'n avond 'zielen' gewonnen hadden. (zoals dat genoemd werd)

Na afloop van zo'n avond vroegen ze ook aan elkaar hoeveel 'parels' (d.i. zielen) zij gewonnen hadden. Het werd een soort opbieden tegen elkaar. Wie heeft de meeste!

Mij lukte het niet. Ik heb nooit een parel (zieltje) gewonnen!

Hoe komt dat nou, wat doe ik fout?

Misschien 'mocht' ik wel geen 'parels' winnen. Gelukkig heb ik daar geen frustraties van overgehouden. Toen was het pijnlijk. Nu zeg ik, waar waren we mee bezig!

26 Discriminatie

Het was augustus 1966. Het conferentiecentrum heette De Dikkenberg. Een groot terrein waar ± 300 mensen bijeen waren gekomen voor een bijbelcursus.

Dit werd geleid door een ouder echtpaar, die in de jaren 50 een geheel nieuw inzicht hadden gekregen op de Bijbel.

Iedere dag van 's morgens 9-12 en van 2-4 was er bijbelstudie en 's avonds een preek en samen zingen.

Hij is er weer! Elke dag zit hij rustig te tekenen met zijn vader aan de ene kant en z'n moeder aan de andere kant. Al die uren, hoe houdt hij het vol! Deze jongen valt me op. Hij zit daar elke dag zo lief, zo mooi bijna. Ik voel genegenheid voor deze jongen, voor deze 'mongoloïde'.

Aan het slot van de cursus, werd er een 'zegenbede' uitgesproken over al deze ± 300 mensen. Dat was de gewoonte bij al deze cursussen.

'Ik ben aan de beurt vanavond. En ook dat echtpaar met hun mongoloïde zoon'. Zij staan al in de rij. Wat gebeurt daar op het podium? De leider van deze cursus praat zeer geagiteerd met de ouders van mijn vriend die mongoloïde. Iets afschuwelijks en onrechtvaardigs, ja discriminerends gebeurt daar. De ouders met hun zoon gaan van het podium. Hij begrijpt het niet. Hij kijkt zo verdrietig. Hij krijgt geen zegen!

Ik zie nog het gezicht van de leider voor me, de ontstemdheid "die jongen past hier niet".

Als ik dit tafereel weer voor me zie, voel ik me mede schuldig. Ik stond daar maar en keek er naar en deed niets.

Niemand reageerde!!

Na zoveel jaar ben ik dit nooit vergeten. En waarom heb ik niet gereageerd?

Deze geloofsbeweging predikte dat zij het Ware Geloof Verkondigde.

Maar met de zwakken, de armen van Geest, wist men niet mee om te gaan. Zij hoorden er niet bij! Gelukkig denkt Onze Lieve Heer daar heel anders over.

27 Rein Zijn

Van mijn 15 t/m 21 jaar heb ik meegewerkt in grote tent-campagnes met verschillende tent-evangelisten in Rotterdam en ook in diverse andere plaatsen.

Na bijna elke prediking werd er gelegenheid gegeven om 'naar voren' te komen.

De prediking kwam dan tot een soort hoogtepunt. En dan begon, wat men noemde, de uitnodiging.

Het orgel begon zachtjes te spelen. De prediker begon uit te nodigen om tot Geloof te komen. (In sommige kringen werd dit 'Tot overgave komen' genoemd.)

Als er niemand kwam, dan nodigde de prediker uit om je opnieuw voor 100% te geven, of om je roken op te geven, of je geheime zonde, of je slechte gedachten en handelingen.

En dan kwamen de mensen, vooral jongens en mannen, naar voren voor hun slechte gedachten en handelingen!!

De prediker maakte hen dan duidelijk dat gedachten over seks, en slechte handelingen o.a. zelfbevrediging, zeer zondig waren. Er werd met hen gebeden!!

Dat een week daarna dezelfde mannen en vrouwen met een nog groter schuldcomplex naar voren gingen, is nogal duidelijk!

Tijdens preken en bijbelstudies, werd er in bedekte termen gesproken over seks. Nu gaat het wat opener. Alhoewel, uit ervaring weet ik, dat als je er openlijk

over praat, de leiding van een kerk/gemeente dit verwerpt. En zeker het praten over zelfbevrediging. Alleen sex binnen het huwelijk mag volgens hen!

'Ik hoor de kreten nog in mijn oor, mijn hoofd, mijn lijf'.

'Niet flirten maar getuigen'.

'Het is fijn om rein te zijn'.

'Wekt de liefde niet op en prikkelt haar niet voordat het haar behaagt'!

'Gij zult de meerderheid in het kwade niet volgen'.

Hebben deze kreten 'mij en hen' geholpen?

Masturberen, waarom was men daar zo bang voor? Waarom werd het niet goed uitgelegd, dat het wel goed was.

28 Vuur

Iedere zaterdagavond werd in de jaren 60 door een jeugdgroep waartoe ik behoorde op straat gezongen en zoals ze dat noemden "getuigd". (dit had niets met tuig te maken) Getuigen was proberen de mensen te overtuigen dat zij zich moesten bekeren.

De plek was ergens in de binnenstad van Amsterdam, bij een poort met veel winkels.

Een lied wat met veel enthousiasme gezongen werd, was het lied 'Zend het vuur neer'. (Ze bedoelden de 'Heilige Geest')

Tot verbijstering van iedereen brandde kort erna het hele winkelcentrum af.

De jeugdgroep zei daarna: 'Zie je wel, God antwoordt met vuur'.

De zoveelste misplaatste grap.

29 Bemoeizucht!

Zodra je tot geloof komt, bemoeien mensen uit de kerk, gemeente zich met je. Dat kan heel mooi en positief zijn. Zeker in het begin. Men omringt je met zorg, liefde, tijd. Niks is hen teveel.

Zorg is mooi, maar als het bemoeizucht en intolerantie wordt, wordt het heel negatief.

Bemoeizucht is er altijd geweest in mijn leven.

We waren zo verliefd en gingen ons verloven, we kwamen in dezelfde geloofsbeweging en ik dacht heel naïef dat iedereen het prachtig vond dat wij elkaar gevonden hadden. Reacties uit onze geloofsbeweging:

De 1e reactie was van een goede vriendin.

'Hij is niet de juiste man voor je! Ik vind hem maar niks.'

De 2e reactie.

'Mijn werkgever bekeek hem niet, deed zelfs een aantal dagen zeer koel tegen me.'

De 3e reactie.

'Mijn voorganger, die zelfs de brutaliteit nam om naar mijn ouders te gaan en hen te zeggen 'die jongen is niet de goede partner voor jullie dochter'.'

Al deze mensen kwamen in dezelfde geloofsbeweging.

Waar haalden ze de brutaliteit vandaan om mij, maar ook mijn ouders te waarschuwen.

Hoe durfden ze!!

En als klap op de vuurpijl: de evangelist die onze trouwdienst zou leiden, maakte tot 5 minuten voor aanvang ruzie omdat hij niet onze vorm van dienst wilde, maar zijn 'eigen dienst' wilde.

We zijn al meer dan 30 jaar samen. Dus hun bemoeizucht was niet nodig. Ons huwelijk heeft stand gehouden en werd steeds interessanter. Terugdenkend aan die vreselijke bemoeizucht doet het pijn, veel pijn. Door die bemoeizucht zag ik in de eerste jaren mijn partner vaak ook door hun ogen.

30 Kringtaal

Als je een kind bent en je groeit op in een bepaalde geloofsrichting, heb je niet door, dat er een soort eigen taal ontstaat. Ik groeide op in de Baptisten Gemeente. Het woord kerk mocht je niet noemen. Dat hoorde bij de traditionele kerken.

Onze eigen familie hoorde dus bij een 'gemeente'! Het enige woord dat ik mij herinner uit die tijd was 'overgave'.

Later toen ik in de Evangelische-/Pinkster-/Charismatische beweging kwam, ontdekte ik dat elke beweging z'n eigen taal had. In die tijd noemde men dat de tale 'Kanaàns'. Nu zou ik het een vrome kringtaal noemen.

Zo waren er kreten als:

'Het feest gaat door'.

'In de overwinning staan'.

'Hallelujah'. (*En dat heel veel achter elke zin.*)

'Prijst de Heer'! (*Gelegen of ongelegen.*)

'Amen'.

'Je hart aan de Heer geven' (= *je geheel aan God toevertrouwen*)

Deze woorden horen bij bepaalde bewegingen waar ik een aantal jaren van mijn leven zeer intensief kwam.

Het hoorde bij de beleving van het geloof. Als je het niet gebruikte, kwam je minder geloofwaardig voor hen over.

Er zijn nu na 20 jaar andere gemeenten/bewegingen

ontstaan en zij gebruiken ook termen, die voor hen zo begrijpelijk zijn maar voor buitenstaanders heel erg ver weg zijn. Zo kwam ik kortgeleden tegen:

'Lof explosie'.

'Hart van God vinden'.

'Middelpunt van Zijn aanwezigheid'.

'Vaderhart van God'.

Een man of vrouw komt tot geloof en na ± 14 dagen gebruikt hij of zij deze termen. Hij treedt zo toe tot een groep, maar vervreemdt zich vaak van de maatschappij.

Begreep ik die taal? Nu ik het opschrijf, is het zo ver weg, zo onbegrijpelijk.

Ik gebruikte 'de taal' niet. Ik kwam daarom minder geloofwaardig over. En dat is soms nog steeds zo.

31 Genezingen

Mijn vader werd door de voorganger gevraagd om mee te gaan naar een vrouw die kanker had in een ver gevorderd stadium. De voorganger ging luid bidden voor genezing! Na afloop reden zij naar huis en mijn vader vroeg: 'denk je dat deze vrouw beter wordt?' 'Nee', zei de voorganger, 'zij gaat dood'. Waarom dan bidden voor genezing!!! Waarom geen stervensbegeleiding?

Jaren geleden brachten wij het drukwerk van ons bedrijf bij een drukkerij waarvan wij de eigenaars vrij goed leerden kennen. Op een dag vertelde zij, dat zij kanker had. Jaren leefde zij redelijk goed met deze ziekte. Totdat het moment kwam dat het einde in zicht kwam. Zij kwam haar bed niet meer uit en toen belde zij mijn man en vroeg hem of hij met haar wilde praten over geloof, God, en hemel/hiernamaals. Mijn man is meerdere malen bij haar geweest en zij discussieerden samen over het hiernamaals. Het waren voor haar en voor mijn man kostbare momenten. Wij vertelden dit aan mijn schoonvader. Wat zei hij tot onze verbijstering: 'Maar je moet bidden voor genezing'. Wij konden toen niet aan zijn verstand brengen, dat wij het proces niet in de war wilden brengen van vrede krijgen met het onvermijdelijke, wat zou komen. En dat was sterven! Deze stervensbegeleiding was triest, maar ook heel mooi.

Ik sluit genezing door God niet uit, maar al die onwaarheden, halve waarheden en puur bedrog eromheen.....

Jammer dat ik nooit meer onbevangen kan zijn, als iemand mij een verhaal vertelt over genezing.

32 Bloopers

Tijdens 'bijeenkomsten' deden mensen nogal eens uitspraken in het vuur van hun toespraken of gebed, die zij eigenlijk niet zo bedoelden. Ik heb er een aantal verzameld, plus nog een aantal andere 'merkwaardige voorvallen.

'Heer, 't is nu kwart over 9 en ik leg mij zelve op het altaar'. (Ziet u de persoon voor u liggen op dat altaar?)

'Heer, wilt u het werk van de Rijdende Ransel zegenen'. (Hij bedoelde Rijdende Kansel.)

'Heer, laat een grote wind'.
(Dit was een wat vreemde uitspraak, men bedoelde: 'Waai met de wind van uw geest'.)

'Heer, U bent een leugenaar'.
(Het moest zijn: 'Satan je bent een leugenaar'.)

'Vroeger kwam ik in de Snackbar, maar nu ben ik bekeerd'.

'Indien u gemeenschap zoekt, komt u dan naar onze bijeenkomst'. (Er is toen echt iemand gekomen die naar de dames vroeg.)

'Heer, geef ons het water des levens'. (En toen sloeg de prediker z'n glas water de zaal in tijdens het vuur van zijn betoog.)

De hele samenkomst kwam als één man 'Tot de

Heer'. Er was maar één persoon in die samenkomst, die naar voren kwam.

In de 60-ger jaren begon een christelijk opvangwerk voor drugverslaafden. Wij interviewden in 1967 de toekomstige leider. Maar wat bleek? Hij had drugs en verslaving nog nooit bestudeerd. Maar hij vond dat geen probleem, want hij had geloof in Jezus Christus en Die zou het hem wel vertellen. (Dat dit tot niets leidde, zal verder duidelijk zijn.)

Evangelisatie-auto, mobiele-eenheid genoemd. Twee mensen konden zo'n auto lenen voor een week. Een filmprojector + scherm + film was aanwezig. Folders werden overdag verspreid en 's avonds op een dorpsplein werd de film getoond. Op zich een heel creatief gebeuren in de zestiger jaren. Ik herinner me twee zeer enthousiaste/fanatieke mannen die terugkwamen van zo'n week. Geweldige zegen, wat een opwekking, 250 zielen waren gered. Dit bleken kinderen te zijn! Die vermoedelijk niet wisten wat ze deden.

Mijn vader werd gevraagd om bij een gezin op bezoek te komen, want..... Er zat een boze geest in hun klok!! De koekoek bleef koekoek roepen.....

Uitspraken van een bekende evangelist: Vioolmuziek is muziek van de hemel en de engelen.
Saxofoonmuziek is muziek van de duivel en de hel.

De TV werd door de spreker Hellevisie genoemd en het was beter om géén TV in huis te hebben. Deze spreker had er wel één op zolder staan en daar keek

hij stiekem wel!

Ik ben zo tegen heel wat onzin aangelopen:

Handoplegging voor genezing van benen die langer werden. Er waren evangelisten die daar erg goed in waren. Het blijkt dat het vrij normaal is dat de twee benen waar wij op lopen niet even lang zijn. Waarom dan het spektakel van die benen??

Mensen geven getuigenissen over hun genezingen. Zo van: 'Ik had kanker, maar God heeft mij genezen'. Of, 'Ik had een knobbel in mijn borst, het was kanker, maar God heeft mij wonderbaar genezen'. Later bleek dat deze mensen zelf dachten dat zij kanker hadden, het was evenwel nooit gekonstateerd door doktoren.

33 Het oordeel

In het dagelijkse leven worden soms de meest vreselijke verwensingingen naar elkaar toegeslingerd. Maar het wordt echt erg als men oordelen uit Naam van God doorgeeft.

Een vriendin van mij had reeds grote tragedies meegemaakt in haar jeugd. Toen tot ieders verbijstering stierf haar 25-jarige broer door een hartstilstand.

Zij belde onmiddellijk de voorganger van haar gemeente, die meteen kwam. Wat daarna gebeurde lijkt op een 'Horrorstory'.

Hij komt binnen en het eerste, wat hij zegt, is: 'Je moet niet denken dat hij in de hemel komt!'

Jaren later klonken deze woorden nog steeds als "hel en verdoemenis" in de oren van mijn vriendin. Deze uitspraak te moeten verwerken, was haast nog erger, dan het sterven van haar broer. Het koste een leven om dit te verwerken.

34 Rouw

De kerk is toch een plaats waar blank en zwart, rang en stand, arm of rijk zich thuis zou moeten voelen. Waar plaats is voor genieten, plezier, vreugde, maar ook voor rouw, verdriet, zorgen, problemen. Alles moet aanwezig kunnen zijn.

Op TV zie je de meest gruwelijke gezinssituatie's. Ouders en mensen die zo wreed kunnen zijn. De kerk en christelijke mensen kunnen ook wreed zijn.

*Ze hebben geen kinderen. Het was geen vrijwillige keus. Het 'prachtige en ontroerende' verhaal begint. Vijf kinderen worden wees. Waar moeten ze heen? Wat moeten ze beginnen?
Het echtpaar zonder kinderen ziet het als opdracht van God om die kinderen in huis te nemen.*

Was dit maar nooit gebeurd! Bijna vanaf de eerste dag moesten de kinderen hun verdriet voor zich houden. Ze moesten dankbaar zijn dat ze in zo'n goed huis waren opgenomen. Na ± 6 weken, na het overlijden van hun moeder was het moederdag: een afschuwelijke dag voor deze kinderen.

De heer (ser) des huizes beval de kinderen bloemen te kopen voor de vrouw des huizes. Want zij zorgde nu als een moeder voor hen. Er was nu toch al genoeg gerouwd!! Het moest over zijn.

Na bijna 30 jaar is het daarom nog niet over. Deze

kinderen zijn nu volwassen mensen met zelf kinderen van die leeftijd van toen. Maar ze hebben nooit kunnen rouwen. Nooit hun verdriet kunnen tonen.

Waarom lieten omstanders en wijzelf het toe dat dit echtpaar (mijn zus en zwager) dit gezin zo heeft kunnen verminken?

Het schuldig voelen over deze daden van mijn familie is nu minder, over is het niet.

35 Bidden als voorlichting

Een omgebouwde rijnaak deed dienst als vakantieboot.

70 Jonge mensen van verschillende leeftijden gingen mee op vakantie.

Varen op de Rijn langs verschillende plaatsen, aanleggen en dan natuurlijk evangeliseren. Luiers is uit de boze. Getuigen moet.

Vroeg opstaan, de dag begon met stille tijd (dit is individueel bijbellezen en bidden), ontbijt, bijbelstudie, middageten en dan aan land en zingen en het evangelie brengen.

We kregen een morgen een bijbelstudie over seksualiteit.

De 'les' die ik mij nog herinner was dat als je erg verliefd bent en je wilt meer dan een kus (naar bed gaan werd niet genoemd), dan moet je gaan bidden. Dan gaat het over!!

Er werd zo gehamerd op het niet naar bed gaan met elkaar. Nooit werd er over gesproken hoe mooi seksualiteit kan zijn en mag zijn. Nooit werd er gesproken over respect hebben voor elkaar als geliefden. Nooit over het intens genieten van liefde en seks.

Ik ben zo dankbaar dat mijn man en ik onze eigen weg zijn gegaan en onze oren niet open stonden voor hun zogenaamde 'wijze' maar heel koude lessen.

36 Sex voor het huwelijk

Ze zijn nog zo jong, zo mooi, zo verliefd. Ze willen trouwen en ingezegend worden in de kerk(gemeente). Ze vragen een gesprek aan met de voorganger en 'oudsten'. En dat gebeurt. Ik zie het voor me; twee mooie mensen die samen dat grote mooie, moeilijke avontuur aan durven. Tegenover hen de voorganger en één of twee andere broeders die alles zo goed weten hoe het wel en niet moet in het leven.

*'Zijn jullie al met elkaar naar bed geweest'.
'Zo ja, dan moeten jullie daar eerst schuld voor belijden, want voor het huwelijk met elkaar naar bed gaan, mag niet'!!*

Nog erger kan het zijn als je 'moet' trouwen. Zij is 16 en hij is 17. Veel te jong natuurlijk om dat grote avontuur te beginnen en dan ook nog zwanger. Ook zij moeten verschijnen voor het tribunaal en moeten vergeving vragen voor hun 'zonde'. En als laatste verschrikking voor de hele gemeente op zondagmorgen hardop schuld belijden.

Een ander verhaal gaat over een meisje dat zwanger raakte, en pas een jaar later met de vader trouwde. Jaren later werd tegen haar gezegd dat het begin van hun huwelijk als een vloek op hen rustte!

Deze en andere situaties zijn waar gebeurd. Wat een arrogantie om zo het begin van een leven samen onder een enorme druk te zetten.

Deze praktijken komen gelukkig niet overal voor. Maar wel wordt er makkelijk geoordeeld en veroordeeld in 'de gemeente'.

37 Zwanger

We hadden 3 kinderen en ons gezin was compleet. En toen ontdekte ik 'o jé ik ben zwanger!' Niet gepland. We hadden zo goed verzorgsmaatregelen genomen. En toch!!

We hadden besloten dat ik halve dagen op kantoor zou komen werken. De boekhouding deed ik thuis, maar op kantoor leek beter.

Ineens alles in de war!

Ik vertel het mijn moeder. Haar reactie was: 'Verdikkeme, je hebt het al zo druk.

Ik vertel het mijn schoonzus! Haar reactie is: 'Wat vreselijk, hoe moet dat nou. Kan je geen morningafterday-pil meer innemen? Of praat met de dokter'. (Zij is zeer tegen abortus!!)

't Is zondag. 't Is vol in huis: wij met ons vijven en we passen op een paar kinderen van kennissen uit de kerk.

Ik voel me ellendig. Pijn in mijn buik. Ik heb het gevoel dat de zwangerschap niet goed zit.

'Leen ik ga naar boven het gaat niet goed! Zorg jij voor de kinderen'.

Ik ga naar het toilet. Heb het gevoel dat er wee komt en dat ik iets verlies en daar in toilet ligt iets. Ik kijk en zie een miniatuur mensje. Heel heel klein ± 3 cm. Ik neem het mee naar boven en bel mijn

verloskundige, ze komt.

Ze is onder de indruk, het vruchtje en de nageboorte alles in miniatuur. We kijken er verwonderd naar.

Ze vraagt aan mij is alles goed met je! Ik lach haar toe en zeg het is prima met me!

Leen is beneden, de kinderen zijn meegenomen naar de kerk. (Die om 5 uur begint.)

Ik roep Leen en vraag om koffie, hij roept terug: ik zit midden in een film!

Ik neem een deken mee en ga naar beneden en ga liggen op de bank.

Mijn broer en schoonzus komen met hun 3 kinderen onze kinderen brengen.

We maken grappen met elkaar!

Het lijkt wel of iedereen blij is dat het een miskraam is geworden. Als ik daaraan terug denk, hoe komt het dan, dat er helemaal geen emotie was?

De volgende dag was alles over en achter de rug. Lichamelijk, maar geestelijk?

Waarom reageerde ik zo op deze manier! Maar van binnen was er pijn!

Waarom was ik zo flink?

Ik wou dat ik het wist!!

38 Evangeliseren, gelegen of ongelegen

De wereld moet weten dat Jezus leeft! Het motto van de kerk waar wij kwamen in de 70- en begin 80e jaren. Dus organiseerde de kerk veel acties om te evangeliseren.

Enquêteren was zo'n actie. Elke dag, een hele week lang. Sommigen hadden een week vrij genomen van hun werk.

'Ik was natuurlijk ook van de partij. Elke dag was ik er.

't Was mooi weer. En ik praat graag, dus dat enquêteren was voor mij geen probleem'.

Het is de laatste dag. De hele morgen geënquêteerd. Ik ben moe! Gauw naar huis, wat orde brengen in het huis. Willem (de middelste zoon) komt thuis van school en zegt: 'Mam je moet vanmiddag naar een voorlichting over verschillende scholen, om een keuze te maken naar welke school ik moet gaan'. O jé, dat ben ik helemaal vergeten! Gauw op de fiets er naar toe. Ik moet me vreselijk haasten.

Als ik er aan terugdenk, zie ik me daar zitten met een rood hoofd. Hijgend van het harde fietsen. Vermoeid van de hele week evangeliseren. Daarna weer naar huis! Het is inmiddels gaan regenen. Twee meisjes die ook evangeliseerden schuilden voor de regen bij mij thuis.

Eén van die meisjes stootte tegen een pan met vet

die op het aanrecht stond. En de pan met vet viel op de grond. Ik had een druk gezin met veel aanloop dus er viel weleens wat, en daar maakte ik mij nooit zo druk om.

Maar toen dát gebeurde op dát moment, sloegen de stoppen bij mij door. Ik ben gaan vloeken en tieren en ik kon niet meer stoppen. De meisjes keken mij aan met witte verschrikte gezichten. Nog nooit had ik mij zo laten gaan.

Ik weet nog dat ik bij mijn positieven kwam en nog sorry zei. Ze lieten mij alleen.

En toen gebeurde er iets wat een omkeer in mijn leven gaf. Ik zat op de bank volkomen verbijsterd. En het was of een stem diep van binnen tegen mij zei: 'Je hoefde van Mij niet elke dag te evangeliseren. Ik heb je dat niet gevraagd'!

Het was een opluchting! Ik hoefde niet. Ik moest niet!

Ik moest van mij zelf. Het was zo dwangmatig.

Dit gebeuren gaf de aanzet van een heel proces. Een afkick proces. Het moeten moest verdwijnen! Dat deed pijn, dat niet meer moeten. Dat "moeten" is als vloek geweest en soms steekt het in mij nog wel eens de kop op.

39 Onder het bloed

Eindelijk had ik de moed op kunnen brengen om wat problemen op een rij te zetten op papier en dat op te sturen om er over te praten.

'Ze hebben gebeld, ze komen langs!'

Hoe zullen ze reageren? Ik ben zo benieuwd en zo benauwd! Ik hoop dat Leen op tijd thuis komt. Ik kan en wil de confrontatie niet met hen alleen.

Daar zijn ze! Ze zijn witheet, ik zie het aan hun gezichten!

De brief die ik heb gestuurd wordt door mijn schoonzus op tafel gesmeten; diverse regels rood onderstreept.

En ze begint: 'Hoe heb je dit kunnen doen!' Zij reageert tenminste. Dan probeer ik er tussen te komen en vertel haar dat de brief een start is om te praten.

Er moet gepraat worden.

Wat zegt tot mijn verbijstering mijn broer? 'Laten we bidden en het onder het bloed van Jezus Christus brengen!'

Ik sputter tegen en zeg nee, dat wil ik niet, ik wil praten, een gesprek hebben. 'Nee', zegt mijn broer. Bidden dat wil ik!

Niet praten!!

Leen pakt mijn hand en knijpt er in, het is of hij daarmee wil zeggen; Geef hem zijn zin! Het is toch een vergeefse zaak!

O, wat voel ik me belazerd, ik geef toe, we gaan bidden, het is afschuwelijk!

Diep van binnen wist ik toen al: 'Dit gebeurt me nooit meer! Niet praten? Dan ook niet bidden'.

Nu voelde het als een geestelijke verkrachting. Ik had bij mijn nee moeten blijven.

40 Geestelijke verkrachting

We zaten in een grote kring. Oud en jong door elkaar. De voorganger ging rond met brood en wijn. Er werd Avondmaal gevierd.

De voorganger komt bij onze oudste zoon, (toen een tiener) en gaf hem het brood.

'Kijk me aan! Hou je van de Here Jezus. Zeg het me! Hij heeft Zijn bloed ook voor jou gegeven', zo klinkt het heel dwingend.

Ik zie het gebeuren. En denk 'kind van me kijk hem aan!' Zeg maar dat je van de Here Jezus houdt, want dan stopt hij en loopt hij naar de volgende'.

Na zoveel jaren kan het zweet me nog uitbreken als ik terugdenk aan dit gebeuren. En voel me schuldig, omdat ik, wat daar gebeurde, niet heb tegen gehouden.

Ik had moeten schreeuwen tegen die voorganger dat hij moest stoppen met mijn kind te manipuleren en geestelijk te verkrachten.

Daarom probeer ik nog steeds om dit goed te maken bij mijn zoon.

41 Knielen

Tijdens het zingen weet ik het eigenlijke al. Ik moet hier weg. Ik hou het hier niet meer uit.

Ik zit in de kerk of beter gezegd in de samenkomst van de gemeente. Het woord kerk wordt in deze 'kerk' niet gebruikt. (daar kijkt men hooghartig op neer)

Na het zingen begint de aanbiddingsdienst. (een soort gebedsdienst)

Ik voel me niet op mijn gemak. Er zijn de afgelopen weken dingen gebeurd, die niet hadden mogen gebeuren.

*De voorganger leidt het 'aanbidden'.
Er bidt iemand! En dan zegt iemand wat onze lieve Heer wel en niet met ons gaat doen!*

Dan knapt er iets in me! Ik heb het zelfde gevoel als toen bij mijn zwager in zijn werkkamer, toen hij me vroeg; 'Weet je zeker of dit de wil van God is'?

Ik zeg hardop en rustig: 'Jaren geleden zei iemand dat we zorgzaam en liefdevol voor de zwakken moesten zijn. Zijn we dat misschien vergeten'?

De voorganger is boos. Ik had dit niet mogen doen. Ik hoor het aan zijn stem.

De hele gemeente staat. En wacht op het sein dat we weer kunnen gaan zitten. Tot mijn verbijstering begint hij een heel verhaal over je helemaal 100%

geven. En dan zegt hij: 'laten we knielen'. Hij eist, dat iedereen hem gehoorzaamt.

Iedereen heeft z'n ogen dicht. Ik kijk rond en kijk naar de voorganger. Hij heeft een streng verwrongen gezicht. Dit moment vergeet ik tot mijn dood niet meer. Het lijkt een gevecht. Wie zal winnen.

Iedereen knielt! Ik wil niet knielen. Niet voor de voorganger. Ik wil niet!!

Ik knielde toch! Later zei mijn vriendin die achter mij zat: (en niets wist van het gevecht tussen mij en de voorganger) 'Het leek wel of je van een jonge vrouw verschrompelde tot een oude vrouw'.

Ik had niet moeten knielen.

Ik heb daar nog steeds spijt van.

Dit was onze laatste zondag in deze 'gemeente'.

Jaren later was ik op een groot muziek-zang gebeuren in Engeland. Meer dan 1000 mensen knielden. Ik was de enige die zat en niet knielde. Ik kreeg de kans opnieuw om nee te zeggen op iets wat vanaf een podium werd gezegd en aangegeven, maar wat ik anders beleefde.

42 Het afscheid

Het is bijna Pasen 1985. Voor het eerst in mijn leven, vier ik het Paasfeest niet in de kerk!

Paasfeest is in evangelische en pinksterkringen belangrijker dan het kerstfeest.

Zolang ik mij kan herinneren, wordt er niet veel aandacht geschonken aan het kerstfeest.

Nee, dan Goede vrijdag /de kruisiging, het sterven van Jezus voor onze zonden. En dan Pasen de opstanding!! Dát werd gevierd!

Als gezin wilden we nu Paasfeest vieren. Hoe doe je dat met z'n vijven?

Avondmaal!

Wijn en brood.

We overlegden met de kinderen.

Het werd op de kamer van de oudste zoon (toen 15 jaar) gevierd.

Sober en kort. Het duurde ±15 minuten. Ik weet nog dat ik dacht 'is dit wel goed volgens de traditie die wij hebben geleerd?'

Het is een paar dagen na Pasen. Ik word gebeld door zwager de dominee.

'Hoe zijn jullie de Paasdagen door gekomen?' vraagt hij.

Ik vertel hem heel open het verhaal over het Avondmaal met elkaar als gezin en ook dat ik er toch niet helemaal van kon genieten.

'Natuurlijk kon je er niet van genieten, het was ook niet goed. Als gezin Avondmaal vieren mag niet, is niet juist. Dit kan alleen als gemeente.

Het was of er iets knapte van binnen. Alles, de verhalen, de manipulatie, het dwingende van hem

kwamen boven. Ik vroeg hem: 'Zou je willen stoppen, ik kan het nu niet verdragen!!

Ik kon merken dat hij verbaasd was. Iemand zei hem te stoppen! En nog wel zijn kleine schoonzusje!

Hij stopte niet, hij bleef op mij inpraten. Ik vroeg hem tot 3x toe. Alsjeblieft, stop met praten.

Bij de derde maal heb ik de haak er op gegooid.

Ik zakte letterlijk en figuurlijk in elkaar.

Wat er toen gebeurd is, was een afscheid, een los maken van de manipulatie van deze man.

Ik wist toen nog niet hoe ingewikkeld het proces was, waar ik toen in kwam.

Dit telefoongesprek Pasen 1985 was voor het laatst dat ik zijn stem heb gehoord!

43 Avondmaal

Een jaar verder 1986, geen contact meer gehad met zwager en zuster.

Het was weer Pasen!

Er kwam een brief van zwager, bij mijn moeder, mijn broer en bij ons. Het was een zeer gevoelige, emotionele brief, met opdrachten.

Hij wilde Avondmaal vieren als familie. Mijn moeder moest zorgen voor de tafel. Mijn broer voor de wijn of het brood. Wij voor het brood of de wijn. (Dat weet ik niet meer precies.)

Ik weet wel, dat ik het zeer benauwd kreeg van deze brief. Ik wilde niet. Ik belde mijn broer en hebben hem gevraagd wat we hiermee moesten. Mijn broer gaf niet rechtstreeks een mening en hield zich laf genoeg op de vlakte.

Wat moet ik nou?!!

Dit afgelopen jaar was ik bang om de stem van mijn zwager te horen en was ik bang voor een confrontatie.

Het moet nu maar! Alles waar ik het afgelopen jaar mee was geconfronteerd, moest ik onder ogen zien.

Ik schreef een brief waar ik alles probeerde weer te geven wat ik de afgelopen tijd over hem had gehoord en over de manipulatie, die ik ook had waargenomen in mijn leven.

Ik was het meest verbijsterd, over wat hij had gedaan in andere levens.

De laatste zin in de brief was een uitnodiging om met hem te praten. Samen met mijn man. Ik durfde niet alleen.

Het antwoord op de brief was kort en krachtig: Hij wilde geen contact!!

Wel Avondmaal, maar niet praten! Wat een hypocriet!

Het bizarre van het verhaal is de Avondmaalsgeschiedenis. (zie vorig hoofdstuk) Mijn Avondmaalsviering een jaar geleden was fout. Zijn Avondmaalsviering was goed.

Het moeilijke voor mij in mijn familieverhoudingen is het verschuilen achter God. Bij een conflict wordt Hij er tussen geschoven en Hij wordt gebruikt om iets te bedekken.

Ik kan géén kant meer heen, zo word ik misbruikt en God wordt ook misbruikt!

44 Negativiteit

Het was een afschuwelijk verhaal wat mijn vriendin vertelde over mijn zwager de dominee.

Het was een anderhalf jaar verder toen zwager-dominee voorstelde dat Avondmaal te vieren, wat ik weigerde. Het waarom wilde ik hem uitleggen. Dus schreef ik hem een uitgebreide brief dat ik het geheim wist, dat mijn vriendin zoveel jaar had verborgen. En dat ik meerdere geheimen over hem kende.

Ik belde mijn broer voordat ik deze brief wilde versturen: 'Zou je de brief willen lezen die ik aan zwager heb geschreven'? 'Nou nee liever niet, zei hij', tot mijn verbazing.

Waarom wilde hij zich nooit ergens in mengen? Als het er op aan kwam, dan hield hij zich altijd op de vlakte.....

Als het er opaan kwam, was hij altijd negatief, kritisch over alles en nog wat. Ook over ons werk. Zo was er eens bijbelstudie waar wij en veel van onze medewerkers/vrijwilligers van onze organisatie aanwezig waren. Het ging over je eigen 'Toko' hebben. Ons werk was onze eigen Toko en dat moesten we opgeven en ons helemaal geven aan de 'Gemeente' en luisteren naar hem!! Waarom was hij nooit enthousiast, blij positief over wat ik deed? Of over anderen? Ik deed een screentest voor TV en was daar best trots op. Zijn reactie: 'Het wordt toch niks'!

Negativiteit is als een vloek en blijft heel lang beïnvloeden. De negativiteit heeft lang invloed gehad in mijn leven. Ik neem mijzelf kwalijk dat ik pas na zoveel jaren zag, welke talenten ik werkelijk had.

45 Rebel

Het was zaterdagavond toen hij belde. Ik was verbaasd, deze vriend belde nooit tijdens het weekend.

Na de gebruikelijke, hallo hoe gaat het, vroeg hij: *'Is het goed als ik vanavond langs kom met mijn vrouw.'* *'Ja natuurlijk, maar het is zo onverwacht. Ik ben alleen thuis. Leen (mijn man) is een weekend weg.'* *'Ik moet iets komen vertellen.'* *'Is het echt zo belangrijk', vraag ik. Ik moet schoon schip maken, mijn zonden vertellen. Ik vraag wat heb je dan gedaan? 'Onreinheid, hoererij met vrouwen'. Ik schrik me rot. Ik kende hen al zo lang. Het enige wat ik kon zeggen was: 't Is goed kom maar'.*

Deze vriend kende ik al meer dan 25 jaar. Ik had op zijn evangelisatie-kantoor gewerkt. Zijn leven bestond uit het evangelie vertellen. Ik kon me niet voorstellen dat hij relaties met hoeren had!

Ze kwamen een paar uur later. Wat moest ik daar nou mee? Ik zette koffie, dat doe ik altijd in moeilijke situaties. Ik weet wel dat ik 'klootzak' tegen hem zei. Hij komt naast me zitten op de bank. Hij begint te huilen en ik sla mijn armen om hem heen, hij zegt tegen me: 'Vergeef me en we blijven toch wel vrienden. Ik zeg : 'Natuurlijk'!

Terwijl hij theatraal zijn zonden vertelt, zegt hij: 'Ria, het werk wat je man doet met die vakbond en zo, daar zitten we nou niet op te wachten. En al die oude boeken (er stonden wat boeken van hem in de boekenkast) van mij, moet je weggooien. En het laatste wat hij zei; 'Ria wees niet zo rebels'!

Pas toen hij weg was, realiseerde ik, wat daar gebeurde. Hij kwam iets ergs vertellen en toch nam hij de leiding van het hele gebeuren in mijn huis. Hij draaide de zaak om. Hij ging mij vertellen wat ik wel en niet moest doen. Terwijl ik mijn mond nog niet open had gedaan en volledig verslagen was door de feiten dat zijn hele leven en prediking één groot bedrog was geweest. Ook hij manipuleerde mijn man en mij diverse malen in de tijd dat ik hem kende. Maar nu hij zo iets vreselijks kwam opbiechten, was hij weer niet eerlijk.

Ik bleef achter, volkomen verbijsterd.

Het schizofrene van deze man en zijn onware prediking begrijp ik nog steeds niet.

46 *Leer en leven*

De opwekkings-, Evangelische-, Baptisten-, heiligingsbewegingen, waarin ik heb gebivakkeerd, hebben veel invloed op mijn leven, denken en handelen gehad. In 1946 ben ik geboren en tot 1984 was ik in deze bewegingen. Mijn ouders kwamen voor de oorlog tot geloof in zo'n soort beweging: 'Jeruel', genaamd. De voorganger was hun voorbeeld, hun vriend. De oorlog brak uit en wat bleek? De voorganger werd een NSB-er! Hoe voel je je dan?

Mijn verschillende voorgangers vertelden mij hoe te leven en vooral 'netjes' te leven. Maar wat bleek? De één manipuleerde vrouwen en verleidde een heel jong meisje (mijn vriendin van 16 jaar) met de woorden: 'God heeft ons bij elkaar gebracht, het is Zijn wil'. De tweede voorganger ging na de preek die hij gaf in een tentsamenkomst of in een grote jaarbeurshal naar de callgirls of de hoeren. De 3e ging naar de zending en begon een kindertehuis en vergreep zich aan jonge kinderen. De 4e ging zondags wandelen aan het strand en maakte afspraakjes met jonge jongens. Hij was homoseksueel en durfde daar niet voor uit te komen. En zo ken ik nog diverse andere voorbeelden. Al deze mensen waren vaak zo 'stellig op de preekstoel'.

't Zijn niet de situaties, waarvan ik zo walg. Maar het hypocriete van hun prediking al die jaren. Dat is mijn verwarring en mijn ongeloof. Als ik nu nog 'leiders' tegenkom die stellige dingen beweren, denk ik sindsdien dat er wel iets mis met ze zal zijn.

Ik heb het nu nog steeds moeilijk om vertrouwen te hebben in de eerlijkheid van christenen.

47 *Beïnvloeding van mijn partner*

Zou hij er vanavond weer zijn? Gisteren heb ik hem voor het eerst gezien. Hij stond toen achter een tafel met boeken, die in de pauze verkocht werden. Leuke jongen! Ik heb vlinders in mijn buik. Ik ben verliefd. En het was wederzijds. We werden een paar. Hij was anders dan de vrienden en vriendinnen waar ik toen mee omging. Onbewust trok het artistieke/ kunstzinnige/ romantische mij aan. Hij verzorgde toneel/ theater activiteiten op de kweekschool; hij schilderde, musiceerde, schreef teksten, gedichten, las literatuur. Hij had zo'n brede interesse. Het trok me aan en het stootte me af. De leiders en voorgangers in de christelijke beweging, waar we kwamen, begrepen hem niet. Men had mij voor hem gewaarschuwd. "Hij was niet de juiste partner". Mijn familie dulde hem. Er werd geen echte aandacht aan hem geschonken. En ik!! Schonk ik aandacht aan deze kunstzinnige, romantische kant van mijn partner?

Ik was door mijn opvoeding zo gefixeerd op de "geestelijke kant" van mensen, dus ook op zijn geestelijke kant. Waarom ben ik pas na jaren juist de "niet geestelijke" kant gaan waarderen?

Onbewust is Leen zich enige tijd minder artistiek, kunstzinnig, romantisch gaan gedragen naar mij toe en naar anderen. Ik heb het toegelaten!! Daar heb ik mij schuldig over gevoeld. Dat ik mijzelf, mijn zijn, bijna liet vernietigen is nog daar aan toe. Maar waarom liet ik het toe dat zijn expressies niet gezien werden?

48 Beïnvloeding van mijn kinderen

Dit boek gaat over, het wel en wee van mijn christelijke opvoeding in mijn kindertijd. Het trieste is dat ik de opvoeding tot mijn ±35 “wel” vond. Na mijn ±35 ging ik ontdekken dat er veel “wee’s” in zaten.

*Je bent 3 weken oud en ligt in de wieg. Ik kijk naar je! Ik ben 22 jaar, nog veel te jong om te beseffen, wat het is om een kind groot te brengen.
“Lief klein mensje: of jij mij levenslang als moeder wil zien, weet ik niet; ik weet wel dat ik levenslang je moeder ben!”*

Die taak nam ik op me. Prachtig toch! Zeker vanuit mijn gelovig-zijn. En wat gebeurde er? Ik maakte dezelfde fouten als er in mijn opvoeding zijn gemaakt.

Het “geestelijk” was ook bij mij het belangrijkste in mijn kijk op de kinderen. Het lijkt bizar, maar het is de redding van ons gezin geweest, dat onze oudste vanaf zijn ±14 jaar nee zei tegen de christelijke instituties.

Ik moet er wel bij zeggen dat het samenviel met het proces van bewustwording dat begon in mijn leven.

Maar ook hier voel ik verdriet, dat ik mijn jongens de eerste 14 jaar van hun leven niet dat heb gegeven, waar zij naar hunkerden.

September 1995

Mijn laatste verhaaltje was niet eind goed al goed! Ik stopte gewoon, omdat er nog zoveel verhaaltjes waren en nog zullen komen!

Zolang er mensen, en instituten, kerken, gemeenten, bewegingen zijn zullen er zulke ‘verhaaltjes’ zijn. Het is gewoon niet anders! Het zijn mensen, die pijn doen.

Hoe is het nu met mij verder gegaan. Door het weggaan uit de kerk in 1984 en weggaan uit de familie werd ik natuurlijk op mijzelf teruggeworpen. Géén kerk, géén familie. Ik weet nog dat ik het gevoel had, dat ik zonder kleren voor de Grote God stond en dat alles, wat ik geleerd had en waarover ik zeker was, weg was. Ik stond daar leeg en alleen en voor het eerst in mijn leven moest ik er achter komen in “Wat en Wie geloof ik!”

Ik ontdekte, dat er geloof was in God zonder franje, zonder alle tradities, hum-bug en menselijke manipulaties. Dat geloof was een schat goed verborgen en bewaard! Alle ervaringen hebben dit niet kunnen vernietigen.

Natuurlijk heb ik ook veel mooie en dankbare herinneringen. Toch bleken de genoemde situaties soms loodzwaar op mij te drukken. Professionele therapie (1992-1994) en een periode in Noorwegen hebben mij zeer geholpen. Nu na al die jaren, weet ik wie ik ben. Ik heb de manipulatie overwonnen. En ik geloof nog steeds in God, mijn Schepper. Alleen, ik ben nog steeds allergisch voor manipulatie.

September 1999

Door een samenloop van omstandigheden bleef dit manuscript weer enige tijd liggen. Ik werd dit jaar een heel stuk sterker. Ik werd een trotse grootmoeder. Ook kon ik weer aan het werk en dat is ook een positief teken van herstel. Toch bleef er iets bij mij hangen dit jaar, iets was onaf, maar wat? Deze week kon ik het eindelijk onder woorden brengen en daarmee kan ik ook dit boek en daarmee dit deel van mijn leven afronden:

Iemand vroeg: "Wat heeft hij met je gedaan?" Zoveel! Maar zo moeilijk onder woorden te brengen. Ik heb het beschreven in dit boek. En toch! Het blijft een te vriendelijke, te afstandelijke manier van schrijven.

Die vraag: "Wat heeft hij met je gedaan?", liet alles op zijn plek vallen!
En ik riep: *'Mijn ziel, geest en lichaam hebben ze willen hebben en kapot maken'*. Ik schrok, toen het er uit kwam.

"Hij verkondigde, manipuleerde, wilde mij en anderen bezitten".

Over mijn bekering, als ik er aan terugdenk, word ik niet blij! Het was zo bekrompen, eng, nauw en donker.

Over mijn doop, als ik daar aan terugdenk, kan ik wel vloeken: In het zwarte, lange boetekleed.

Het gesprek, wat ik daarvoor had, met twee oudere

mannen, die mij doorzaagden, hoe ik geloofde en waarom, was vreselijk!

Het had niet mogen gebeuren.

Hij had niet met mij mogen bidden in dat kamertje. Het heilige, reine van God is besmeurd door zijn bemoeienis. Hij had niks te maken met mijn zieleheil, met mijn geloof, mijn twijfel, mijn zieleroerselen, mijn seksualiteit, mijn dromen, mijn vragen. Waarom hebben mijn ouders hem niet tegengehouden?

Waarom mocht hij preken, bidden, emoties opwekken, manipuleren?

Waarom stond hij tussen God en mij in? Waarom was mijn toekomst niet belangrijk? Waarom bemoeide hij zich overal mee?

Die periode heeft mijn denken, geloven en emoties ontwricht.
Totdat ik "nee" zei: 'tot hier en niet verder'.

Zo mag je als Christelijke leiders, niet omgaan met een kind. Als kind en tiener had ik moeten spelen, dansen en genieten van Gods Schepping.

Het moeilijkste van alles is, dat ik het slachtoffer ben van "*manipulatie*". En daar is geen bewijs voor te leveren. Als er iets lichamelijks was gebeurd, had ik het nog aan kunnen geven. Dat kan helaas niet met manipulatie. Toch is manipulatie even erg. Manipulatie is een geestelijke verkrachting.

“Hij heeft mijn geest, ziel en lichaam willen bezitten”.

In 1984 zei ik eindelijk NEE tegen de geestelijke manipulatie en begon ik te zoeken naar mijn wortels, naar God. Ik heb ontdekt dat God mensen vrijheid geeft: vrijheid om te kiezen, om te leven, om te denken, om te voelen. En niemand anders mag mijn geest, ziel en lichaam bezitten. Ik ben een ‘heel persoon’. Dat heb ik van God ontvangen. Hij is de enige, aan wie ik mij durf toe te vertrouwen.

Interview met Ria

Waarom heb je deze vorm van kleine 'miniatuurtjes' gekozen en b.v. niet het schrijven van een autobiografische roman.

'In 1984 ben ik begonnen met het schrijven van een maandelijks kolom. Die korte vorm met als kern een gedachte of voorval bevalt me het best. Een roman schrijven lukt me niet of ik zou hulp moeten krijgen van een ghostwriter. Dit boekje heb ik dan ook geschreven in een vorm die mij eigen is en zoals ik mij kan uitdrukken.'

Als je al die 'miniatuurtjes' naast elkaar zet, dan is het totaal een heel ontluisterend beeld van een paar personen en kerkelijke stromingen. Werd je niet bevangen door een gevoel van walging als je naast elkaar al die voorbeelden als één vreselijk gebeuren ziet?

'Eigenlijk heb ik zo'n gevoel van walging maar een paar keer bij enkele hoofdstukjes gehad. Het vreemde was dat ik de meeste stukjes bijna 'afstandelijk' kon opschrijven. Als ik een stukje had opgeschreven, ging ik naar het volgende voorval toe, soms moest ik het even laten rusten. Het opschrijven kostte beslist heel wat energie, maar niet altijd emotie. Voor een deel komt dat, denk ik, doordat die manipulatie en die onechtheid zo'n 'normaal' deel van mijn leven waren geworden. Die emotie hierover heb ik voor een deel niet toe willen laten: het leven moest gewoon verder.'

Toch blijkt bij het lezen heel wat emotie in die stukjes te zitten.

'Ik denk dat emoties en het omgaan met emoties in mijn leven vreemd ontwikkeld zijn. Dat kwam omdat in mijn leven alles zo door elkaar heen liep: gezinsleven, opgroeien als kind en tiener, die kerk, de rol van naaste familieleden en diens rol als predikant/voorganger, persoonlijk geloof, levenskeuzes. Daarom heb ik zoiets als: het niet weten wat 'oprechte emoties' zijn. Alles was zo vermengd en daarom kan ik ook niet zo voelen. Soms is dat dan verwarrend.'

Heeft het schrijven geholpen je leven opnieuw te ordenen?

'Als ik alles teruglees en doorleef, kom ik eruit als een sterk iemand. Ook iemand die een prijs betaald heeft: ik ga niet in emotionele hoogten en grote diepten. Dat wil niet zeggen dat ik oppervlakkig ben. Ik heb zonder al die ballast leren leven en met mijn verleden zo goed als het gaat leren leven. Ik denk ook niet dat mijn verhaal af is. Er blijft een verder gaande ontwikkeling. Tevens zie ik om mij heen nog zoveel trieste zaken gebeuren, die op mijn verleden lijken; en al die voorvallen van manipulatie raken mij. Om mij heen is dat soms net een duistere brij, omdat ik zelf dat soort toestanden heb meegeemaakt. Ik zou er wel in willen springen om er iets aan te doen, maar aan de andere kant is het zo'n dikke brij, dat je je er het liefst van distantieert en je eigen weggetje maar wilt gaan.'

Wil je hiermee zeggen dat je in je leven al genoeg ellende hebt gehad?

'Ja en nee. Ik wil nu ook weer niet zeggen dat mijn leven één tranendal was. Misschien lijkt dat zo, als je al die stukjes leest. Dat zijn trieste situaties die mij zeer geraakt hebben. Er waren gelukkig ook andere perioden: met mijn ouders en zeker met mijn gezin. Die trieste voorvallen blijken wel tere snaren te raken van degenen die het tot nu toe gelezen hebben. Die herkenning is mooi, maar evenzo erg triest.'

Toch moeten al die ervaringen heel wat geweest zijn, anders was je niet in therapie gegaan.

'Ik ging in therapie, omdat ik in conflict kwam met een aantal zaken. Dat proces begon eigenlijk al in '83/'84. Met mijn man heb ik altijd heel goed over alles kunnen praten. Toch ben ik ergens over een grens gegaan. Ik weet nog dat hij zei: 'ik ben je man, niet je therapeut!' Daar had ik eerst wat moeite mee, maar het was wel waar. Wie zoek je dan op? We kennen heel wat christelijke counselors, daar had ik best naar toe kunnen gaan, maar ik wilde iemand die neutraal was. Zo kwam ik bij het Riagg, die mij 2 jaar lang ('92-'94) uitstekend begeleid hebben. Wat de directe aanleiding vormde, was een voorval met een medewerkster op ons kantoor in '91. Toen zag ik, hoe moe, uitgeput, burned out ik eigenlijk was. Ik schrok zo vreselijk van mijn reactie, dat ik realiseerde, dat er iets moest gaan gebeuren. Toen ben ik hulp gaan zoeken. Gek genoeg begon ik toen eerst te praten over wat mijn vriendin had meegemaakt met mijn zwager. Daarna kwam ik eigenlijk vanzelf op mijn eigen verleden terecht. Het was soms erg intens, soms met weinig emotie en soms riep het beslist mijn emoties op. Met therapie besluit

je zelf steeds tot hoever je wilt gaan. En zo bracht het de diverse herinneringen en situaties boven water. Mijn man gaf me de aanzet om het op papier te zetten.

De therapie heeft me beslist geholpen. Alleen therapie is een hulpmiddel. Je moet het absoluut zeker zelf doen. Je gaat zelf door het proces heen; je moet zelf steeds de volgende stappen nemen; het is je eigen wil, steeds je eigen beslissing. De therapeut is meer de 'aangever.' Ik denk dat ik het altijd wel redelijk op een rij gehad heb. Het probleem was hoe in mijn jeugd alles door elkaar liep: die christelijke beweging, die kerk, familierelaties en wat men van je verwachtte, hoe je je zou moeten gedragen.

Ook moest ik eruit komen hoe ik zelf over dingen denk. Dus voor een deel was het ook een bewustwordingsproces los van al die opgelegde opinies. Zelf moet ik als mens staande blijven, zeker als ik om mij heen nog steeds vormen van manipulatie tegenkom; ook in christelijke bewegingen en kerken. Dat betekent dat je je soms distantieert. Een incestslachtoffer moet afstand nemen van de dader, het is gif voor je. Het systeem dat mij manipuleerde is gif voor mij. Ik ben staande gebleven en niet ten onder gegaan. Alleen kun je aan de redenen, waarom dat allemaal gebeurde zo weinig doen. Dat maakt je wel eens machteloos en kwetsbaar.'

Ben je er bitter over omdat, wat je hebt meegemaakt, een deel van je jeugd geroofd heeft?

'Ach, bitter zijn mocht niet. Hoe vaak is daar niet over gepreekt, dat je niet mocht verbitteren, want

dan had je geen contact met God. Maar ondertussen wel manipuleren tot nog erger. Voor een gelovige mag bitterheid en haat niet bestaan, als dat in je bovenkwam, moest je eraan werken. Ondanks de verkeerde motieven, wanneer hier over gesproken werd, denk ik ook dat haat en bitterheid jezelf tenslotte ook vergiftigen. Dat sluit niet uit dat je soms een periode van pijn, woede, frustratie, enz kunt hebben. Zelf heb ik sterk een gevoel van heimwee en verlangen gehad, dat ik bepaalde periodes niet over kon doen. Zeker als je bedenkt hoe mijn kerk bepaalde onzinnige gedragsregels hanteerde, die eigenlijk niet met het echte geloof te maken hadden. Hoe vaak werd ons als jeugd niet toegeroepen: 'weet je dat wel zeker of God dat wil', 'wil de Heer het wel', 'kan de Heer Jezus wel met je mee', enz. Later kwam ik erachter dat Jezus altijd wel met je meegaat. Wat dat betreft, leef ik nu beslist ontspannen. Ik ben niet bitter, maar soms heel boos, als ik zie, dat dit soort angst nog steeds over kinderen wordt uitgestort. Misschien heb ik wel af en toe weemoed, omdat ze mijn onbevangenheid en onschuld geroofd hebben. Soms denk ik, is het allemaal nu wel zo erg geweest, zeker als je bedenkt hoeveel miljoenen mensen onder de meest vreselijke dingen lijden vandaag aan de dag. Maar dan bedenk ik, dat ook al beschrijf ik een paar mensen uit een instituut kerk, dat ik mij mag en moet beschermen tegen dit soort praktijken. Al heel jong wordt er op je ingeprept, wat men van je verlangt, hoe je moet leven, wat je wel en niet moet doen! En de mensen, die je dat vertellen, denken dat het zo hoort. Ze mogen evenwel niet je onbevangenheid besmeuren. Tuurlijk, deze maatschappij is hard en rot en we

moeten ook daar overleven. Angst aanjagen helpt dan niet. Het zou allemaal zo helder moeten zijn, maar het is of er een dikke mist, een brei van gemaakt is. En dat maakt soms ook zo machteloos. Want hetzelfde gebeurt nog steeds, en ik kan er eigenlijk niets tegen doen.'

Zal dit boek kunnen helpen?

'In de eerste plaats heb ik alles opgeschreven voor mijzelf. In de tweede plaats hoop ik dat het wat lezers zal helpen. Maar of het structureel iets zal veranderen? Ik heb daar grote twijfel over. De kans is zelfs groot dat dit boekje tegen me gebruikt zal worden. Door het op papier te zetten maak ik het me alleen maar moeilijker. De verschillende mensen die het nu gelezen hebben, waren voor mij een bemoediging om het toch in de openbaarheid te brengen. Het is heel gek dat je dan toch weer tegen je indoctrinatie aanloopt, zo van: 'Zou de Heer het wel goedvinden, als dit boekje uitkomt.' En dan denk ik maar: 'ook al zou Hij het niet goedvinden, ik doe het toch.' Een wat puberale reactie.'

Waarom zou God hier problemen mee hebben? Zei Hij niet zelf: 'de waarheid maakt vrij?'

'Zoveel jaar lang is mij maar een bepaalde blik op de waarheid verteld. Het kost ontzettend veel moeite mij daaraan te ontworstelen, aan die waarheid. Ook dat speelt een rol in dit boekje. Zoveel zware, evangelische, orthodoxe, katholieke groeperingen hebben angst op diverse wijzen, ook al wordt het soms zo mooi, zo lieflijk gebracht. Ik moest door die

angst voor God naar het licht van de waarheid, dat maakt me vrij. Maar soms steekt die oude indoctrinatie, die vloek zijn kop weer op in mijn gedachten.'

De boodschappers komen er niet zo best af in je boekje. Je had alle reden om ook het geloof in God los te laten. Hoe kan het, dat je nog steeds gelooft.

'Mijn opvoeding heeft er toch voor gezorgd dat ik over God ging nadenken. Ik ging zien, dat er een verschil is tussen wat het instituut kerk/gemeente soms doet en wie God is; dat er een verschil is tussen wat die boodschappers, die reddertjes roepen en wie God is. Mensen zijn en blijven mensen met hun fouten en tekortkomingen. God is goddank oneindig veel groter en staat erboven. En bij die God ben ik veilig. Dat geloof is niet kapot te krijgen.'

Is je boekje een schreeuw om de ware God?

'Ik ben wat pessimistisch en recalcitrant over het hele gebeuren van de boodschappertjes en het instituut. Ik zie mijn boekje meer als een piepen tegen deze reus. God hoort mijn piepen wel, maar of de mensen het zullen begrijpen?

Zo makkelijk overschreeuwen deze christelijke bewegingen het piepen van de machteloze slachtoffers. Van mij mag men soms wel eens wat van die instituten een tijdje stilzetten, als ik zie hoe soms de ware mens verdwijnt door hun optreden. Ik moest gaan ontdekken, wie ik nu werkelijk ben. De gemeente, de boodschappers hadden mij daarin moeten helpen en stonden mij volledig in de weg. Bij

hoevele anderen gebeurt dat ook? We mogen het mensvraagstuk niet versluieren.'

Is het worden die je bent, niet de kern van je verhaal?

'Eigenlijk wel. De zijpaden, de kwade opzet, de zoektocht is het kernmotief. Ik heb toch de weg uit dat moeras gevonden. Ik hoop dat ik meer mens geworden ben, dat mogen anderen beoordelen. Mijn tocht gaat verder.'

Hoe reageerde en reageert je gezin op deze tocht.

'Ze gaven me alle vrijheid. Mijn man is in dit alles een hele grote stimulans geweest. Goddank had ik een man, die achter me stond anders was het waarschijnlijk een scheiding geworden. Ook hebben mijn kinderen mij zeer bemoedigd. Ze waren onder de indruk van dit boek. Niet alles was nieuw. Ook zij hadden het nodige al gezien. Mijn oude moeder bemoedigde mij heel apart; ze zei: 'Het is prima, wat je hebt opgeschreven. Zo was het helaas helemaal.' Voor mijzelf is de positieve stap, dat door het op papier te zetten, ik mij van deze manier van denken gedistantieerd heb. Ik heb dit deel van mijn verleden zo kunnen afsluiten, en heb het idee sterker in het leven te staan en wil absoluut niet terug naar dat oude, verwrongene. De afgelopen jaren leken net moeras, maar ik heb meer vaste grond, ik zak niet meer weg. Ook al heb ik dan een mate van geluk (zeker in het gezin) bereikt, het dagelijks functioneren kost soms heel veel energie.'

Is de mist minder dik door de therapie, het opschrijven, het anders leren leven?

'Ik kan en wil niet meer terug in die oude patronen. Ook al heb ik niet altijd antwoorden en zeker niet op de wijze zoals ze vroeger in mijn gemeente op alles pasklare antwoorden hadden, want zo hadden ze het hele leven uitgestippeld. Dat is volledig omvergegooid. Ik weet dus niet hoe het leven er morgen uit zal zien. Maar dan wil ik wel het leven van vandaag echt leven. Als zodanig is de mist opgeklaard, ik sta reëler in het leven van het heden. Het kan zijn, dat christenen uit mijn verleden nu vinden dat ik volledig de mist inga omdat ik het in hun terminologie niet meer op een rij heb. Als je mijn miniatuurtjes leest, dan zie je, dat ik het aardig op een rij heb weten te krijgen en ik heb geleerd het leven te nemen zoals het is en mijzelf te zijn. Dat was de reis door het moeras waard. Ik ben niet in de ervaringen van verleden tot heden verdronken.'

Wat doe je nu met begrippen als vergeving en verzoening?

'Heel vaak worden deze woorden gebruikt om alles maar onder het vloerkleed te stoppen. Ik heb mijn zwager en mijn broer tot twee keer toe geschreven. Zij weigerden ieder gesprek. Dat zegt genoeg over hun manier van denken. Vergeving is niet, je doet alsof er niets gebeurd is en je speelt mooi weer tegen over elkaar. Als je dat doet, dan blijf je gevangen in een net van leugens. De eerste stap is een eerlijk gesprek of een eerlijke briefwisseling.'

Tenslotte: ik hou een onbestemd gevoel, een verlangen naar "iets", heimwee.

P.L., 1-5-1999

Nawoord

Beste Ria

Na 2 keer je script gelezen te hebben, wil ik reageren. Na de eerste keer lezen was ik over de inhoud verbijsterd. Toen ik het daarna nog eens las, was ik wat kalmer en rustiger, maar ik bleef verbijsterd.

Het was voor mij ook verbijsterend, dat ik het zo normaal vind, dat leugens, manipulatie en macht binnen evangelische gemeentes gepaard gaan met domheid; dat zal ook wel buiten evangelische gemeenten gebeuren.

Die eerste keer lezen zwom ik bijkans in een aantal gevoelens en kwam in mij de vraag op, waarom ik het zo normaal vind. De reden is, dat ook ik ondergedompeld ben geweest in dit gedrag van macht en manipulatie. Ik moet zeggen, dat ik op dit gebied nog steeds met vragen rondloop: b.v. waarom zijn evangelische bewegingen een broedplaats voor dit soort uitpattingen van intimidatie? Waarom is het de plek, waar mensen hun vitaliteit en creativiteit kunnen verliezen? Is het een grote schijnwereld?

Jouw verhalen herinneren mij zo aan een aantal situaties, waar ik stond toe te kijken en alleen maar registreerde en dacht: hier klopt iets niet. Herhaaldelijk ben ik in die evangelische milieu's dit soort situaties tegengekomen. Onder de laag van 'Halleluja's' en 'prijst de Heer's' zat venijn, agressie, domheid, perversie. Dit bracht mij altijd in verwarring. Het hoe en het waarom van dit gedrag

heeft te maken, denk ik, dat er geen eenheid is tussen woord en daad zijn. Jezus heeft hierover t.a.v. de farizeeërs een aantal duidelijke uitspraken gedaan. Eén van de beste vind ik trouwens de volgende: het zijn blinde wegwijzers, van binnen vol roof en verderf, die zware lasten op de schouders van mensen leggen zonder er zelf een vinger naar uit te steken.

Een andere reden is wellicht, dat we leven in een woordcultuur en niet in een cultuur waar daden centraal staan.

Zelf kwam ik vanuit de traditionele kerk in het beloofde land van de 'evangelische' gelovigen. Deze waren er trots op niet bij het 'plebs' van de kerk te horen. We zouden het 'neusje van de zalm' zijn. Maar dan raak je in de war, omdat het er zo bloedsaai is, maar ook omdat integriteit niet belangrijk is en er niet toe doet. Ik heb zelf vrienden, die zeggen, dat ze liever geen zaken met christenen doen, want die betalen niet en komen hun afspraken niet na. Kortom het lijkt of in deze evangelische kringen gebrek aan vakkennis, afwezigheid van integriteit, intimidatie, slechte communicatie, gebrek aan zelfkritiek, slordigheid normale daden zijn.

Op het persoonlijke vlak lijkt het me, dat jij als kind een bijzondere plaats innam in het gezin van je ouders. Ik denk dat je sprankelend was, aanwezig en beïnvloedbaar. Dus in feite kind van de rekening van je levenslust, je drang tot leven en je originaliteit. Er ontstond steeds om jou heen een drama, waar jij het middelpunt van was. Je kon dat drama alleen niet sturen. Mensen wilden in je buurt zijn, je 'bepalen' en je vormen naar hun beeld/ideen. George Steiner, een

Joodse filosoof, zei (in: 'Een seizoen in de hel') 'Het meeste haten we degenen, die ons een doel voorhouden, een ideaal, een visionaire belofte, die we niet kunnen bereiken; Ook al hebben we onze spieren tot het uiterste gestrekt; die zich steeds opnieuw het aan het bereik van onze ontwrichte vingers onttrekt - maar, die toch, en hier gaat het om, uiterst aantrekkelijk blijft, die we niet kunnen verwerpen, omdat we haar opperste waarde erkennen.

In jou zag je zwager blijkbaar iets, waar hij zich tegen moest keren, n.l. je vitale creativiteit en je oorspronkelijkheid. En niet alleen hij deed dit, ook velen na hem.

Zo heb je ongewild een hoofdrol gespeeld, waarvan je je niet bewust was en waarbij applaus uitbleef. Dus heb je geleerd nergens je naam onder te zetten, omdat dat confrontaties gaf, die je niet aankon. Een aantal keren vraag je je gedurende je verhaal af, waarom werd er niet ingegrepen? Neem het verhaaltje waarin die jongen gebombardeerd wordt met het Evangelie. Als zoiets een scheldpartij is, kun je nog zeggen 'hou je bek'. Maar als vrome woorden 'scheldwoorden' worden, zeg je dat niet zomaar. Wellicht zijn religieuze of erotische aanvallen wel de moeilijkste om te doorgronden, laat staan om ze te stoppen.

Waar het altijd op neer komt, is macht en de misbruik daarvan. Hoe komt het, dat mensen binnen het evangelische circuit macht krijgen en dat anderen zo onmachtig blijven? Ik weet het niet.

Ik kan me zo identificeren met jouw verhalen en sta

verbijsterend te kijken hoe waarheid en onvolwassenheid zich vermengen tot een onaangenaam mengsel; of nog veel erger: hoe de lust tot macht zich vermengt met geweld en agressie; en: hoe leugens altijd weer doorsijpelen door een laag van vrome woorden.

Ik ben blij met je boek en hoop dat ook anderen zich erin zullen herkennen. Vooral hoop ik, dat vrouwen door je boek verder zullen komen.

Thea Fonteyn

VAN RIA LA RIVIÈRE

KWAMEN DE VOLGENDE BOEKEN UIT:

- *SNIPPERS*
- *SNATERS*
- *SNOTTERS*
- *SNUFJES*
- *VROUWEN VERGADEREN*
(OVERDENKINGEN OM VERGADERINGEN MEE TE
OPENEN OF TE SLUITEN)
- *LESSEN, LEIDERS, LEVEN (OVER*
LEIDERSCHAP, SAMEN MET LEEN LA RIVIÈRE)

VOOR INFORMATIE:

POSTBUS 81065, 3009 GB ROTTERDAM

Appendix

Sinds dit boekje verschenen is, zijn er heel wat reacties geweest. Ook was er voor de EO een radio-interview. Ook dat leverde de nodige gespreksstof op. Al deze reacties, gesprekken, commentaar zijn verwerkt in deze aanvulling. Ik heb mijn man Leen gevraagd al deze notities te verwerken in de volgende nieuwe hoofdstukjes. Ik hoop dat deze aanvullingen de lezers zullen helpen.

Ria La Rivière

18-07-2000

1. Waarheid?

Hoe zit het met de waarheid? Je zou toch van gelovige mensen mogen verwachten, dat ze de waarheid hoog zullen houden en toch zie je manipulatie. Als je geestelijke leiders (b.v. je voorgangers) manipuleren, kan dat als dolksteken werken en voor anderen als een langzaamwerkend dodelijk vergif... Hoe komt dat?

Manipulatie staat recht tegenover de waarheid. Het zijn tegenpolen. Voor jezelf als gelovig mens, vertrouw je op de wijsheid van Gods Woord. De bijbel vertelt je, dat God een God van waarheid is. Zei Jezus zelf niet, dat Hij de weg, WAARHEID, en het leven is? Daar ga je voor en je denkt, dat alle anderen om je heen, daar op dezelfde wijze voor gaan. En zeker ga je er van uit, dat je voorgangers zo iets hoog houden. Als dan blijkt, dat je geestelijke leider manipuleert, is het zo onwerkelijk, zo buiten je voorstellingsvermogen, dat je hier een groot trauma door kunt oplopen. God is een God van waarheid, zijn volgelingen behoren de waarheid te dienen, je raakt dus in een diep basisvertrouwen beschadigd. Want men blijkt dan haast eerder de leugen lief te hebben. Het is daarom opmerkelijk dat de Bijbel ons oproept in Col.3:9 om niet meer te liegen: "liegt niet meer tegen elkander, daar gij de oude mens met zijn praktijken aflegt". Dus manipuleer niet meer. Blijkbaar kwam manipulatie ook al in de eerste gemeenten voor. Een gezonde gemeente, een gezond geestelijk leven is dus blijkbaar gebaat met eerlijkheid en de waarheid. Bij nader onderzoek blijken er heel wat bijbelverzen gewijd te worden aan de waarheid dienen, de waarheid zeggen, tot erkenning van de waarheid komen, enz.

Dan blijkt, hoe kan het ook anders, de duivel de vader der leugen te zijn. Hij is DE leugenaar, DE manipulator. Geen wonder dus dat manipulatie zo'n schade aanricht en zo lang blijft hangen.

Wat ook opviel, was, dat de gevolgen van manipulatie zo ernstig zijn. Wat je zaait, zal men oogsten. Uit allerlei praktijkvoorbeelden bleek, dat als een ouder begon met manipulatie, dit tenslotte het huwelijk of het gezin verwoestte. Een bedrijf, waar directie of management gingen manipuleren, daar werd de hele sfeer ziek en het ziekteverzuim nam toe, daar niemand meer met plezier naar het werk ging. En de productiviteit nam af. Gemeenten, waar voorgangers of oudsten manipuleerden, gingen tenslotte te gronde. Er kwamen splitsingen en wat hoorden wij van veel leed. Tenslotte verwoest de manipulator de manipulator zelf. Dan is men alleen en is er niemand meer om te manipuleren en kan zo'n persoon kapot gaan aan zijn eigen leugens, bitterheid.

Ook bleek dat liegen (=manipuleren) en HATEN op één lijn staan. (Anders zou je n.l. de waarheid vertellen.) En haten is gewoon een andere vorm om een ander geweld aan te doen. Heel makkelijk wordt dan wel eens het begrip vergeving uit de kast gehaald om de problemen maar niet uit te spreken en om zo kunstmatig de z.g. vrede te herstellen. Je houdt je alleen voor het lapje, want het probleem is nog levensgroot aanwezig, alleen nu verstoppt. Hier zal het gaan rotten en nog grotere ellende gaan veroorzaken.

2. Vergeving?

Hoe zit het dan met vergeving? We moeten elkaar toch vergeven? En vergeven is dan toch ook vergeten? Dus doen alsof er niets gebeurd was? Het klinkt zo mooi, maar ergens voelen wij allemaal aan, dat er iets niet klopt, maar wat? Je wilt toch zo graag christelijk handelen?

Het is verstandig om dan eens een hele bijbelstudie te gaan houden over 'vergeving'.

1. Dan blijkt dat het begrip vergeving voornamelijk gehanteerd wordt in de relatie God-mens. God wil vergeven de overtredingen van de mensen, hun zonden. En wat is DE zonde, DE overtreding? Dat mensen geen rekening houden met God en Zijn instellingen. Vergeving heeft dus in de eerste plaats een kosmische dimensie.

2. Mens tot mens. Moeten wij hier ook vergeven? Col.3:3 geeft een belangrijke aanwijzing: verdraagt elkaar en vergeeft elkaar. Dat is het niveau van normale sociale relaties en irritaties, waar je elkaar wel eens zonder opzet pijn doet. Met welgemeende excuses moet er dan zand over kunnen.

3. Grote schade van mens tot mens. Vergeving blijkt hier alleen maar mogelijk te zijn als iemand berouw toont. Dan moet je ook vergeven. MAAR ook blijkt dat de dader het slachtoffer schadeloos moet stellen. Gebeurt dit niet, dan is het berouw niet echt en kan er ook niet vergeven worden. Het Oude Testament geeft hele heldere regels hoe met schade en schadeloosstelling te handelen. Zou de schadeloosstelling niet volgen, dan is het alternatief generaties durende roep om (bloed)wraak.

4. Iemand, die jou beschadigt (lichamelijk, geestelijk) of je bewust (zware) schade toebrengt/berokkent (ook ten aanzien van je bezit) is feitelijk je VIJAND. Dat brengt je automatisch bij de vraag, hoe ga je met vijanden om? Wat zijn bijbelse richtlijnen?

Jezus zegt in o.a. Matth.5, dat wij onze vijanden moeten

liefhebben en hen moeten zegenen. Wat betekent dat? Gezellig met hen het glas heffen? Absoluut niet. Het betekent dat je deze vijanden in de handen van God plaatst. Letterlijk mag je deze mensen Gods zegen toebidden. Let op: het kan en mag jaren duren, voordat je je vijand kunt zegenen. Een trauma kan heel groot zijn. En verder hoeft het niet. Zeker hoeft je ze niet te ontmoeten, avondmaal te vieren of pinda's mee te gaan eten....

- De tweede stap is, dat je de wraak aan God overgeeft (zie Rom. en Hebr.). Het resultaat is, dat je dan niet verbittert. Je wordt vrij. Je hoeft je niet te wreken. Dat wil niet zeggen, dat je het er maar bij laat zitten. Wettelijke overtredingen moeten de loop van het recht volgen. Dus aangifte doen. Precies zoals ook Paulus zijn aanklagers aanklaagde.

- Zie dan je vijand als de voetenbank, waar je op stapt (Hebr.). Dit is een belangrijke stap voor psychologisch overwicht, overwinning.

LET OP: NERGENS staat dat je 'zomaar' moet vergeven. Nergens staat dat je met je vijanden avondmaal moet vieren, of elkaar moet opzoeken, of in dezelfde gemeente moet blijven.

En tot slot: Je mag je recht zoeken. Dat blijkt uit de gelijkenis van de onrechtvaardige rechter. Dat blijkt ook uit het leven van Paulus, die zich beriep op zijn burgerrecht en Romeinse rechtspraak. Onrecht hoeft je niet te nemen.

3. Anders?

Een hele dankbare tekst, die te vaak gebruikt wordt om iedere discussie te stoppen of om problemen onder het vloerkleed te vegen is de tekst uit Efeze 4:20 "Gij geheel anders, gij hebt Christus leren kennen", dus hou je mond maar, doe wat ik zeg, raak de gezalfde des Heren niet aan, onderwerpt U aan uw voorgangers, onderwerpt U aan uw man.... enz.enz.

Niets is zo gemakkelijk om teksten uit zijn verband te rukken en daarmee je gelijk te bewijzen.

Het is daarom heel verstandig om deze tekst uit Efeze in zijn verband te zien. Vers 19 geeft direkt al uitsluitel. Het is een tegenstelling. Er wordt gesproken van losbandigheid, het maken van vette winst uit allerlei vormen van losbandigheid, onreinheid en het gaat over hebzucht. Wat moeten wij dus anders doen in deze tegenstelling? Dus geen losbandigheid, dus geen hebzucht bedrijven, je niet overgeven aan allerlei vormen van onreinheid. Dan is het duidelijk wat hier bedoeld wordt met het verhaal van de nieuwe mens versus de oude mens. Nu je weet, hoe je deze tekst moet zien, kan die tekst ook niet meer misbruikt worden om je te manipuleren.

4. Dwingen?

Ook zo'n heerlijke tekst die zo makkelijk misbruikt wordt om te manipuleren, is de uitspraak "dwingt ze om binnen te gaan" . Deze tekst is heel wat keren gebruikt om mensen allerlei zaken door de strot te duwen. En dat zeker op het gebied van evangelisatie-strategiën. Hoe dom en onnadenkend. Waar komt die tekst vandaan? Deze staat in een gelijkenis in Lucas. Als de genodigden niet willen komen, stuurt de koning mensen er op uit om armen en zwervers maar van straat te plukken. Deze zijn dan welkom op het feest in het paleis en in dat kader staat de uitspraak: dwingt dezen om in te gaan. Je kunt gevoeglijk aannemen, dat die armen en zwervers echt wel naar dat feest wilden (ze zullen zonder meer graag iets hebben willen eten), maar naar alle waarschijnlijkheid het paleis niet in durfden (ze mochten er anders ook niet in). In deze situatie mochten ze een handje geholpen worden.

Nu de hele situatie duidelijk is, kan ook deze beroemde tekst je geen angst meer aanjagen. In alle situaties zal duidelijk zijn: het doel heiligt nooit alle middelen.

5. Is alles niet manipulatie?

Als je over manipulatie gaat praten, is het verstandig om eerst de verschillende begrippen of interpretaties naast elkaar te leggen. Vakmensen uit de reclame zullen stellen, dat alles, iedere reclame niet een vorm van manipulatie is? Je verandert toch de werkelijkheid? Nu is het met deze vormen van manipulatie, dat je er heel makkelijk nee tegen kunt zeggen. Je weet dat het reclame is, je weet dat die reclame maar bepaalde aspecten belicht of deze vergroot. En om dat goed door te hebben, hebben we organisaties als vakbeweging, consumentenbond, reclamecode-commissie e.d.

De manipulatie, waar dit boekje over spreekt, is wat anders. Definities, die dan van belang worden, zijn b.v.:

1. Iemand tegen zijn zin of wens tot iets brengen of dwingen. Het gaat eigenlijk tegen je eigen wens of beslissing in. Om je toch tot een andere keus te brengen, wordt er een zeer zwaar gewicht op je gelegd. Dat kan sociaal zijn, of geestelijk, of zakelijk, b.v. als je nu niet naar voren komt in de samenkomst, zul je branden in de hel..... Alleen 'zo' kom je in de hemel en niet op 'die' manier..... De zaken kunnen heel vroom en ontzettend ongenueanceerd voorgesteld worden en dat onder de vlag van 'radicaal zijn voor Jezus'. Mensen, prik door die luchtballonnen heen.

2. Een andere vorm van manipulatie is om iemand niet de volledige waarheid of toedracht te vertellen. Door het achterhouden van informatie kan ook gedragsverandering tot stand komen.

Manipulatie zou niet kunnen, als er niet de MOGELIJKHEID tot manipulatie zou zijn. Hoe ontstaan die mogelijkheden? Door b.v. als groep te weinig open te zijn, te weinig andere sociale contacten te plegen, door teveel zo 'fijn met elkaar te doen'. Wordt de groep te hecht, dan ontstaat al snel een groepscultuur, een groepstaal,

groepsgedrag, speciale doelen. Een verkeerde leider kan dat makkelijk gaan gebruiken door een kunstmatige tegenstelling te gaan scheppen tussen goed=binnen en slecht=buiten. De boel wordt dan al spoedig heel zwart-wit voorgesteld. En wie ben jij door je te onttrekken aan Gods uitverkorenen en Zijn gezalfde??? De weg tot veiligheid en behoud is toch om je aan deze groep over te geven? Je wordt opgeroepen je te bekeren, maar feitelijk wil men, dat je je bij hun groep aansluit. Je bekeert je niet tot God, maar tot die groep en hun sociale gedrag.

Hoe kun je daar zo uitgesproken over zijn? Wel, er is niets mee mis mensen op te roepen om het Evangelie te geloven en dat te gaan uitleven. Maar als dit gebeurt, mogen we nog veel zekerder vertrouwen op de leiding van de Heilige Geest. En daar is ruimte, openheid; ook al sluit men zich dan niet bij dit groepje aan, die persoon komt toch echt wel goed terecht. Ruimte geeft veel meer groei dan benauwdheid, angst en inperking.

6. Respect?

Een heel ander aspect, dat in kommentaar naar voren kwam, was de manipulatie om je eigen overtuiging van hogere waarde te achten, dan de inzichten van de ander.

Dat leidde al snel tot een gevoel van meerwaarde en arrogantie: ik ben (wij zijn) beter dan zij.

Voor sommigen bleek de aanleiding tot dit gedrag te zijn een falikante misvatting over evangelisatie. Evangelisatie is dus absoluut niet het afgeven op anderen of andere opinies belachelijk maken of naar beneden halen. Het past niet om te zeggen, dat jouw boodschap beter, voller, rijker is, dan de boodschap van dominee Jansen, pastoor Pietersen, voorganger Bakker, etc. Evangelisatie is het getuigen van Jezus en Zijn koninkrijk. Het is beslist GEEN overtuigen, dwang of erger. Laat het s.v.p. aan de Heilige Geest over om te overtuigen, en dat gebeurt in stilte en rust. Evangelisatie is dus ook niet om andere geloven belachelijk te maken (Islam, etc). Respekt voor anderen werkt altijd veel sterker dan om die ander in zijn diepste roerselen pijn te doen. Als ons leven een getuigenis IS, IS DAT HET BESTE ARGUMENT, dat het Evangelie waar is. Het wordt dan heel ongeloofwaardig, als je ziet, hoe het leven van sommige 'prekers' is. Een aantal voorbeelden staat in dit boekje. De trieste lijst is aan te vullen met fraude, partnerruil, overspel, sexuele intimidatie, enz, enz. Je wordt er niet vrolijk van.